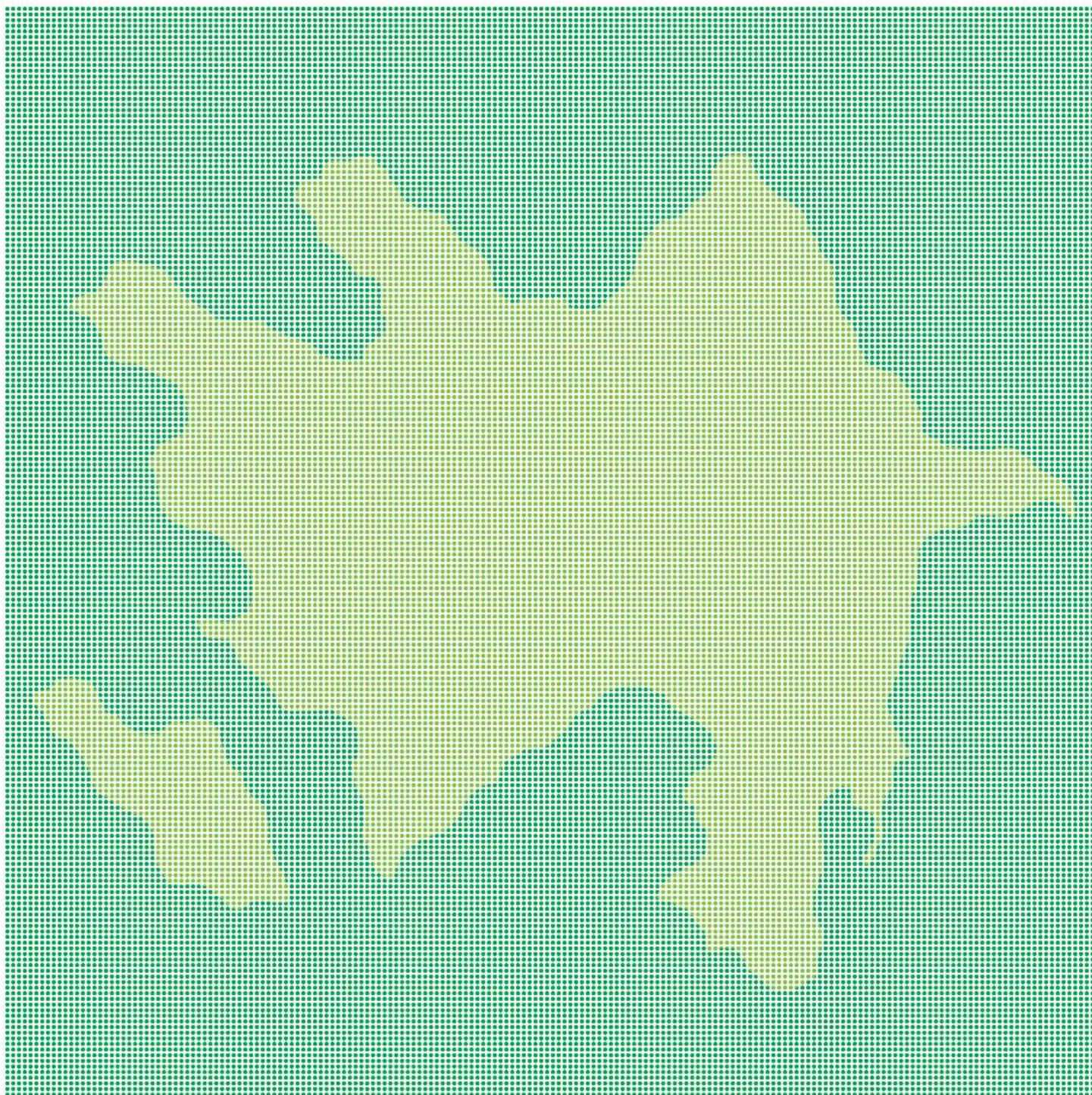

BP Azərbaycan

2003-cü il üçün Davamlı İnkişaf haqqında hesabat

●●● BP şirkəti dünyanın ən böyük kompleks enerji qruplarından biridir. Fəaliyyətimizə xam neft ilə təbii qazın kəşfiyyatı və hasilatı, emalı, neft-kimyə məhsullarının istehsalı, yanacaq, sürtkü yağları və kimyəvi məhsulların daşınması və marketinqi daxildir. Biz həmçinin dünyanın günəş enerjisi istehsal edən qabaqcıl şirkətlərindən biriyik.

BP şirkəti quru və dəniz yataqlarında xam neft və təbii qazın kəşfində və hasil edilməsində yerli hökumətlər, digər neft şirkətləri və podratçılarla birgə çalışır. Biz altı qitənin 100-dən çox ölkəsində fəaliyyət göstərərək, gün ərzində təxminən 4 milyon barel neft hasil edir və hər gün təqribən 13 milyon alıcıya yüksək keyfiyyətli məhsullar çatdırırıq. Biz dünyanın hər yerində 103,700 insanı işlə təmin edirik.

BP-nin Azərbaycan Biznes Bölümü dünyanın müxtəlif yerlərində fəaliyyət göstərən 100-dən artıq Biznes Bölümündən (BB-ləri kimi tanınan) biridir. Bu Biznes Bölümünün əsas əməliyyat mərkəzi Bakı şəhərində, əlavə ofisləri isə Tbilisi və Ankara şəhərlərində yerləşir. Biznes Bölümünə BP şirkətinin Londonda yerləşən korporativ mərkəzi, o cümlədən Sanbari şəhərində çalışan işçi heyəti və əsas podratçıları dəstək verirlər.

Azərbaycan BP şirkəti üçün ən önəmli yeni kəşfiyyat və hasilat sahələrindən biridir. Biz neft və qaz ehtiyatlarının işlənməsində xalqa kömək etmək və bu sırada Azərbaycan xalqının həyat şəraitini keyfiyyətcə yaxşılaşdırmaq üçün öhdəlik götürmüşük. BP şirkəti Azərbaycanda 1992-ci ildən fəaliyyət göstərir və bu illər ərzində ölkədə öncül bir əməliyyatçıya çevrilmişdir. Biz hazırda nəhəng Azəri, Çıraq, Günəşli və Şahdəniz yataqları üzrə neft və qazın kəşfiyyatı və işlənməsi ilə bağlı dörd sazişin əməliyyatçısıyıq. Biz həmçinin Xəzər dənizində yerləşən yataqlardan xam nefti və təbii qazı dünya bazarlarına ixrac edəcək Bakı-Tbilisi-Ceyhan və Cənubi Qafqaz boru kəmərləri layihəsini də idarə edirik.

Azərbaycanda davamlı inkişaf haqqında birinci hesabatımız

Bu hesabat Azərbaycanda davamlı inkişaf haqqında birinci hesabatımızdır. Hesabat Bakı şəhərində yerləşən Biznes Bölümümüz tərəfindən hazırlanmışdır. Hesabatda Azərbaycandakı biznes fəaliyyətimiz, ekoloji, iqtisadi və sosial işlərimiz haqqında geniş məlumat verilir. Hesabatda əsas diqqət BP şirkətinin 2003-cü ildəki və 2004-cü ilin birinci yarısındakı fəaliyyətinə yönəlib.

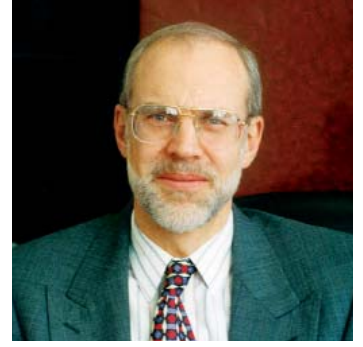
Biz bu qəbildən olan birinci hesabatımızda Azərbaycanda ilk dəfə əməliyyatlar həyata keçirməyə başladığımız 1992-ci ildən başlayaraq keçən müddət ərzində baş vermiş hadisələrə də istinad edirik. İşlərimiz məqsədmüvafiq hallarda Biznes Bölümümüzün Xəzər bölgəsində gerçəkləşdirdiyi əməliyyatların kontekstinə uyğun olaraq təsvir edilir, çünki bizim əsas layihələr və tərəfdaşlarımızın çoxu öz xarakterinə görə beynəlxalq layihələr və tərəfdaşlardır. Bu hesabatda BP-nin siyasəti çərçivəsində dünyanın hər yerində biznesi necə həyata keçirməsi istiqamətində riayət etdiyi dəyərləri də təsvir olunur.

Hesabat BP Qrupunun yerli səviyyədə şəffaflıqla bağlı öhdəliyini nümayiş etdirir. Hesabatın hər yerində BP şirkəti və Azərbaycanda həyata keçirdiyimiz əməliyyatların ekoloji, iqtisadi və sosial məzmunu haqqında daha geniş məlumat mənbələri ilə əlaqələri ön plana çəkirik. Bu hesabat Azərbaycanda maraqlı tərəflərlə dialoq aparmamızda şərait yaradan vasitələrdən biridir. Bu sənəd bizim kənar müstəqil nəzarətçilərimizdən olan Ernst & Young şirkəti tərəfindən əsaslandırılmışdır (Şirkətin rəyi ilə hesabatın sonunda tanış olmaq olar). Bu birinci hesabatı hazırlayarkən biz Global Reporting Initiative təşkilatının əsas prinsiplərini nəzərə almışıq. Davamlı inkişaf haqqında hesabatın hazırlanması ilə bağlı işlərimiz davam etdiyindən biz bu prinsiplərə uyğun olaraq işləməyi qarşımıza məqsəd qoymuşuq.

Mündəricat

- 1 Deyvid Vudvordun giriş sözü
- 2 Azərbaycanda biznes fəaliyyətimiz
 - 3 BP Azərbaycan şirkəti ilk baxışda
 - 4 BP Azərbaycan şirkəti perspektivdə
 - 5 Əməliyyatlarımız və layihələrimiz
- 11 Fəaliyyət çərçivəmiz
- 12 BP Azərbaycan şirkəti və sağlamlıq, əməyin təhlükəsizliyi və ətraf mühitin mühafizəsi
 - 13 İşlərin məsuliyyətlə yerinə yetirilməsi - texniki təhlükəsizliyə şərait yaradılması
 - 14 SƏTƏM göstəriciləri
- 22 İqtisadi göstəricilərimiz
 - 23 İcra göstəriciləri ilə bağlı mühüm məlumatlar
 - 24 Yerli iqtisadi inkişafa dəstək
 - 25 Məşğulluq - əməkdaşlarımız
- 27 BP Azərbaycan şirkəti cəmiyyətdə
 - 28 Ölkə kontekstində
 - 29 Yanaşma metodumuz - maraqlı tərəflərlə iş
 - 31 Sosial fəaliyyətimiz
 - 32 İctimai sərmayə
 - 34 Özəl sahibkarlıq
 - 35 Yaxşı idarəçiliyin stimullaşdırılması
- 36 Hesabat haqqında təminat
- 38 Sözlük və əlavə məlumat
- 40 Qeyd və təkliflər

Davamlı inkişaf - biznesimizin tərkib hissəsidir

Dünyanın  z enerji ehtiyaclarına görə arxalanmaqda davam etdiyi bir sənayeni 150 ildən artıq bundan əvvəl yaratmıř bir ölkə kimi Azərbaycan, yenidən beynəlxalq enerji mərhələsində həlledici rol oynamaq  r f sindədir.

Bu gün mən inanıram ki, biz yeni bir eranın bařlanđıcındayıq. O eranın ki, Azərbaycanda həyata keçirilən dünya miqyaslı neft və qaz layihələrindən ölkə və xalqın rifahı  c n olduqca əhəmiyyətli gəlir və m nf tlerin əldə olunmasının řahidi olacađıq.

Burada yatırdıđımız s rmay lərd n əldə olunan maksimum m nf tlerin hamımızın arasında bölünməsi  c n BP řirk ti v  t r fdařlarımız iřl rimizin bizim bütün maraqlı tərəflərlə - Hökumət, Azərbaycan xalqı, yerli və beynəlxalq t řkilatlar, podratçılar v  m sl h t cil rl  sıx  m kdařlıq ř raitində həyata keçirilməsini təmin etmək  zmindədirl r. Biz müasir idar ctm  qaydalarının, texnologiyanın, yüksək etik, təhlükəsizlik və ekoloji standartların t tbic olunmasına, maliyyə vəsaitlərinin təminatı və hazırda Azərbaycanda yatırılan bir neçə milyard dollarlıq sərmayələri idarə etmək qabiliyy timizin gücləndirilməsində  z t hf lərimizi verməkdə davam ed ceyik.

Məqsədimiz Azərbaycanda  alıřdıđımız müddətdə yatırdıđımız sərmayələrin ölkəyə v  b lg y  müsbət ekoloji, iqtisadi və sosial m nf tler gətirməsini təmin etməkdir. Ekoloji, iqtisadi və sosial mülahizələrin hamısı biznes qərarlarının qəbul edilməsi və tədbirlərin planlařdırılması prosedurumuza daxil edilmiřdir.

Məqsədimiz s rmay darlarımız  c n əla icra göstəricilərinə nail olmaqla yanařı, sosial və ekoloji məsələlərin yaxılařdırılması ilə birlikdə iqtisadi inkiřafı stimullařdıran m nf tler yaratmaqdır. Bu olduqca mürəkkəb vəzifə olsa da, artıq bizim həyata keçirdiyimiz biznes metodunun tərkib hissəsinə  v rilmisdir.

Buna görə də biz Azərbaycan  c n Davamlı Inkiřaf haqqında ilk hesabatımızı təqdim etməkdən məmnunluq duyuruq. Bizim  z iřl rimizi necə gördüyümüz bu hesabatda qeyd olunur. Hesabatda ölkədə həyata keçirdiyimiz biznes  m liyyatları təsvir edilir, icra göstəricilərimiz haqqında məlumatlar verilir. Sənəddə  zl řdiyimiz mühüm ekoloji və sosial problemlər və bu problemlərin həlli istiqamətində gördüyümüz iřl r sadalanır. Bizim iřl ri necə həyata ke irm yimiz və hansı sahələrdə fəaliyyətimizi inkiřaf etdirə biləcəyimiz haqqında qeyd v  təkliflərinizi gözləyirik.

Deyvid Vudvord

BP Azərbaycan řirk tinin bař təmsilçi prezidenti

1. Azərbaycanda biznes fəaliyyətimiz

1.1

Hüquqi struktur	BP şirkəti Azərbaycanda və bölgədə 1992-ci ildən başladığı işləri bir sıra hüquqi şəxslər çərçivəsində həyata keçirir. Bizim işlərimiz üçün əsas hüquqi struktur BP Eksploreyşn (Kaspian Si) Ltd şirkətidir. Digər mövcud hüquqi şəxslər bizim kəşfiyyat və boru kəmərləri layihələrimizlə bağlıdır. Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkəti (ABƏŞ) bu hüquqi şəxslərdən biridir və Azərbaycan hökuməti ilə 1994-cü ildə imzalanmış Hasilatın Pay Bölgüsü Sazişinin bir hissəsi olaraq yaradılmışdır. BP şirkəti ABƏŞ-in əməliyyatçısıdır
Azərbaycan Biznes Bölümü ("BB")	Azərbaycan BB Azərbaycanda bir sıra Hasilatın Pay Bölgüsü Sazişlərinə, Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə hökumətləri ilə imzalanmış Tranzit əraziyə malik ölkə hökumətləri ilə Sazişlərə və ixrac boru kəmərləri ilə terminaları əhatə edən Tranzit əraziyə malik ölkə hökumətləri ilə Sazişlərə uyğun olaraq fəaliyyət göstərir
BB-nin baş qərargahının yerləşdiyi yer	Villa Petrolea, Neftçilər prospekti 2 (Bayıl), Bakı, Azərbaycan. Tel: (994 12) 4979000; Faks: (994 12) 4979602
Əməkdaşlar	Biznes Bölümünün əməkdaşlarının ümumi sayı (2003): 1,196 (Azərbaycan üçün) Azərbaycanlı əməkdaşların ümumi sayı (2003): 967
İşlənmə / hasilat yataqları	:: Azəri, Çıraq yataqları və Günəşli yatağının dırinlikdə yerləşən hissəsi (AÇG): işlənən neft yatağı; bu yataqdan ilk neft 1997-ci ildə hasil olunmuşdur və hazırda tammiqyaslı işlənmə davam edir :: Şahdəniz (ŞD): qaz və kondensatın işlənməsi layihəsidir və ilk qazın 2006-cı ilin qışına qədər bazara çatdırılması nəzərdə tutulur
Hesablanmış ehtiyatlar	:: AÇG: 5,4 milyard barel çıxarıla bilən ehtiyatlar :: ŞD: çıxarıla bilən 22,1 trilyon kub fut qaz və 750 milyon barel kondensat ehtiyatı
Saxlanılma və nəql olunma	:: Qərb İxrac Boru Kəməri (QİBK): Səngəçaldan Gürcüstanın Supsa limanına qədər uzanan və ştatla komplektləşdirilmiş səkkiz nasos stansiyasına malik 830 km uzunluğunda olan boru kəməri :: Şimal İxrac Boru Kəməri (ŞİBK): Səngəçaldan Rusiya sərhədinə qədər uzanan nasos, vurucu və ölçmə stansiyaları olan və Azərbaycanın ərazisində yerləşən 231 km uzunluğunda boru kəməri :: Supsa terminalı (Gürcüstanın Qara dəniz limanında yerləşən neft saxlama və daşıma terminalı) :: Bakı şəhərinin cənubunda yerləşən Səngəçal terminalı :: Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri layihəsi (BTC): 2005-ci ildə tamamlanması planlaşdırılan tikinti işləri davam edir. 1,762 km uzunluğunda olan bu boru kəmərinin 443 km-lik hissəsi Azərbaycanda, 249 km-lik hissəsi Gürcüstanda, 1070 km-lik hissəsi isə Türkiyədə yerləşir :: Cənubi Qafqaz Boru Kəməri (CQBK): Gürcüstan və Türkiyə sərhədinə qədər BTC boru kəmərinə paralel olaraq inşa olunan və tamamlanması 2006-cı ilə planlaşdırılan qaz kəməri
Kəşfiyyat işləri	:: İnam: əsas diqqət Şahdəniz yatağının cənubunda yerləşən böyük geoloji struktur çalışmaları üzərində cəmləşmişdir :: Araz-Alov-Şərq: ön kəşfiyyat sahəsidir və biz burada beynəlxalq kəşfiyyat konsorsiumu çərçivəsində işləyirik :: Rioni: Qara dənizin şərq hissəsində kəşfiyyat aparmaq üçün lisenziya alınmış struktur
Əsaslı məsrəflər	Üç əsas layihə (AÇG, BTC və Şahdəniz /CQBK) ilə bağlı təxminən 21 milyard ABŞ dolları
Neft hasılatı	ABƏŞ 1997-2003: 229,3 milyon barel

1.2

Azərbaycanda fəaliyyətimizin tarixçəsi

BP şirkətinin Azərbaycandakı əsas fəaliyyəti 1992-ci ildən başlamışdır. Azərbaycan müstəqillik qazandıqdan az sonra hökumətin böyük ehtiyac duyduğu gəlirlərin yaradılması məqsədilə ölkənin neft və qaz ehtiyatlarının beynəlxalq neft şirkətləri ilə əməkdaşlıq şəraitində işlənməsi və əsas diqqətin öz neftin dövrəli valyuta ilə ödənişlə təmin edən qərb bazarlarına ixracına yönəldilməsi ilə bağlı strateji qərarından sonra biz ölkəyə gəlmək istəyən ilk şirkətlər arasında olmuşuq. Biz 1994-cü ildə imzalanmış və beynəlxalq neft şirkətlərinin Azərbaycanda fəaliyyətini tənzimləyən tarixi "Hasilatın Pay Bölgüsü Sazişi"nin (HPBS) bir hissəsi olaraq yaradılmış Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkətinin (ABƏŞ) ən böyük vahid sərmayədarıyıq. Biz Azərbaycanda 2003-cü ildə 1,196 nəfəri işlə təmin etmişik ki, bu insanların da 81 faizi Azərbaycan vətəndaşlarıdır.

Biz Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda və Qafqazı bəlgədə həyata keçirilən əsas layihələrin əməliyyatçısıyıq və bu layihələrə təxminən 21 milyard ABŞ dolları məbləğində sərmayə yatırmağı planlaşdırmışıq. Azərbaycan, Türkiyə və Gürcüstan hökumətləri, həmçinin yerli və beynəlxalq neft şirkətlərinin tərəfdaşları tərəfindən dəstəklənən bu layihələrin indiyə qədər adı çəkilən üç ölkəyə yatırılmış ən böyük birbaşa xarici sərmayələri əhatə etdiyinə inanırıq. Layihələrə həmçinin HPBS, Hökumətlərarası Sazişlər (HAS) və Tranzit əraziyə malik ölkə hökumətləri ilə Sazişlərə (TƏMÖHS) uyğun olaraq dəstək verilir. BP şirkəti bir əməliyyatçı olaraq razılaşdırılmış layihə çərçivələri daxilində müxtəlif layihə tərəfdaşlarının adından əməliyyatların idarə olunmasına və həyata keçirilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Bu işə BP şirkətinə maraqlı tərəflərlə geniş məsləhətləşmələr aparmağa imkan yaradır. Tərəfdaşlarımız bu prosesin bir hissəsi kimi bizə misilsiz kömək göstərir və ümumi uğurumuza dəyərli töhfələr verirlər.

BP - Azərbaycanda on ildən artıq müddətdəki fəaliyyətimiz

Sentyabr 1994-cü il

AÇG üzrə Hasilatın Pay Bölgüsü Sazişi - Azərbaycanın "Əsrin Müqaviləsi" kimi istinad olunan dəniz yataqları ilə bağlı birinci HPBS-i BP şirkəti, tərəfdaşlar və Azərbaycan hökuməti arasında imzalanmışdır

Fevral 1995-ci il

ABƏŞ - ən böyük vahid sərmayədar kimi BP şirkəti də daxil olmaqla 10 ana şirkətdən ibarət Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkəti yaradılmışdır

Oktyabr 1995-ci il

Çıraq yatağından neftin "ilkin" ixracına imkan yaradan layihəyə - AÇG "İlkin Neft Layihəsi"ne sanksiya verilmişdir

İyun 1996-cı il

Şahdəniz yatağı üzrə HPBS imzalanmışdır

Sentyabr 1997-ci il

Bakı-Tbilisi-Ceyhan (BTC) ixrac boru kəməri layihəsinin hazırlanması üçün Azərbaycanın işçi qrupu yaradılmışdır

Noyabr 1997-ci il

Çıraq platformasından birinci neft hasil olunmuşdur

İyul 1998-ci il

İnam və Araz-Alov-Şərq yataqları üzrə HPBS-lər imzalanmışdır

Dekabr 1998-ci il

Qərb İxrac Boru Kəməri istismar edilməyə başlanmışdır

Noyabr 1999-cu il

Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə İstanbulda keçirilən zirvə toplantısında Bakı-Tbilisi-Ceyhan Əsas İxrac Boru Kəməri ilə əlaqədar Hökumətlərarası Sazişi (HAS) imzalamışlar

August 2001

AÇG Faza 1 layihəsinə sanksiya verilmişdir

May 2002-ci il

Yerli şirkətlərin öz bizneslərini inkişaf etdirməsinə kömək etmək məqsədilə Bakı şəhərində Biznes Mərkəzi açılmışdır

Sentyabr 2002-ci il

AÇG Faza 2 layihəsinə sanksiya verilmişdir

Sentyabr 2002-ci il

Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə prezidentləri BTC layihəsi ilə bağlı təməlatma mərasimində iştirak etmişlər

Fevral 2003-cü il

Şahdəniz Mərhələ 1 layihəsinə sanksiya verilmişdir

Aprel 2003-cü il

Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyədə BTC boru kəmərinin tikintisi başlanır

May 2003-cü il

AÇG "İlkin Neft Layihəsi" çərçivəsində 200 milyon bərel xam neft hasil edilmişdir

Fevral 2004-cü il

BTC üçün maliyyələşdirmə sazişi imzalanmışdır - Boru kəməri layihəsinin üçüncü tərəflərin maliyyələşdirilməsi məqsədilə sazişlər tamamlanmışdır

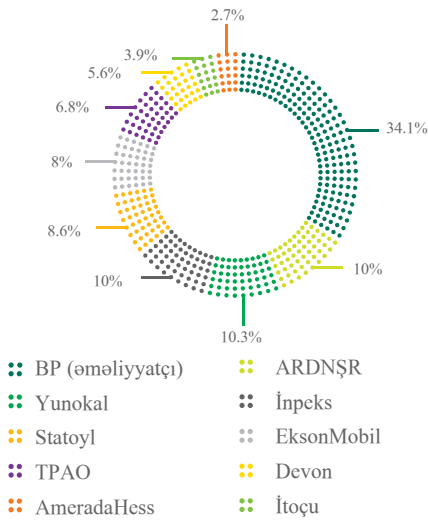
Əməliyyatlarımız və layihələrimiz - Azəri, Çıraq yataqları və Günəşli yatağının dərində yerləşən hissəsi (AÇG)

1.3

Xülasə

Xəzər dənizinin cənub hissəsində yerləşən dəniz yatağı AÇG Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda işlənməkdə olan ən böyük yataqdır. Bakı şəhərindən şərqdə təxminən 100 km məsafədə yerləşən bu yataq aşağıdakı diaqramda göstərilən şirkətlərdən təşkil olunmuş Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkəti (ABƏŞ) tərəfindən işlənir. AÇG yatağından hasilata 1997-ci ilin noyabr ayından başlanmışdır. İşlənmənin növbəti iki fəzası Azəri layihəsi kimi birləşdirilmişdir və üçüncü faza (AÇG3) çərçivəsində Günəşli yatağının dərində yerləşən hissəsi işlənəcəkdir. Yataqların tammiqyaslı işlənməsinə 2009-cu ildən başlayaraq gün ərzində təxminən 1 milyon barel xam neft hasil ediləcəyinə inanırıq.

ABƏŞ-in tərəfdaşları

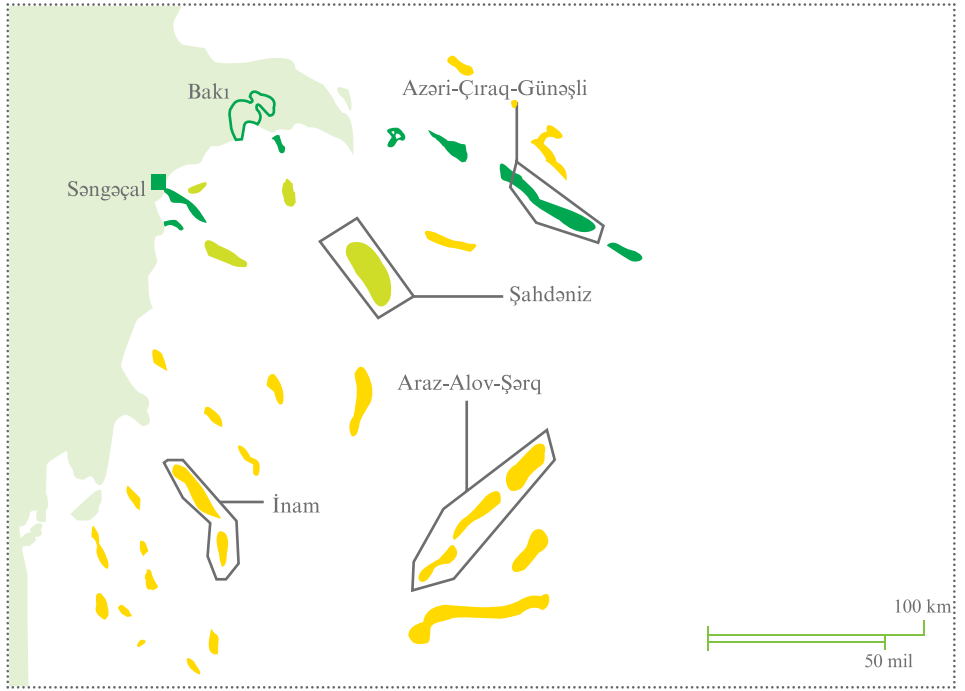

İşlərin gedişi

ABƏŞ-dəki tərəfdaşlarımızla birgə AÇG əməliyyat məsrəfləri ilə bağlı olaraq 2003-cü il ərzində 89 milyon ABŞ dolları və AÇG əsaslı məsrəfləri ilə bağlı olaraq da 2,129 milyon ABŞ dolları sərf etmişik. Bu məsrəflər əsasən Azəri layihəsinin tikinti işləri üçün sərf olunmuşdur. Çıraqdan ümumi AÇG hasilat həcmi 2003-cü ildə 47,8 milyon barel təşkil etmişdir (gün ərzində 131,000 barel).

Biz Çıraq yatağında uzaq məsafəyə qazılan bir istismar quyusunun və iki əlavə istismar yan quyusu lülələrinin qazılmasını uğurla tamamlamış və Çıraq yatağında istismar və vurucu quyuların ümumi sayını on səkkizə çatdırmışıq.

AÇG layihəsi

● Prospekt ● Neft yatağı ● Qaz yatağı — Lisenziya sahəsi

Azəri layihəsi çərçivəsində Xəzər dənizində quraşdırılacaq ən böyük qurğu - Mərkəzi Azəri platformasının dayaq blokunun inşası 2003-cü ilin noyabrında tamamlanmışdır. Dayaq bloku bu yaxınlarda dənizin 120 metr dərinliyində quraşdırılmışdır.

Biz həmçinin Səngəçal sahil terminalına nəql edəcək neft və qazı genişləndirilmiş sualtı boru kəmərlərinin çəkiliş proqramı ilə bağlı mühüm nailiyyət də qazanmışıq. Tikintisi 2003-cü ildə başlanmış neft boru kəmərinin inşası başa çatdırılmışdır, Qaz boru kəmərinin çəkilməsi ilə bağlı işlər də tamamlanmaq üzrədir. Səngəçalda tikinti işləri genişləndirmənin birinci mərhələsi üçün nəzərdə tutulmuş əsas avadanlıqların çoxunun quraşdırılmasıyla nəticələnmişdir.

Mərkəzi Azəri yatağında öncə qazma işləri 2003-cü ildə tamamlanmış, Qərbi Azəri yatağında öncə qazma işləri isə 2003-cü ildə başlanmışdır.

Planlar

ABƏŞ-dəki tərəfdaşlarımızla birgə biz AÇG işləri ilə bağlı olaraq 2004-cü ildə 91 milyon ABŞ dolları məbləğində əməliyyat, 2,364 milyon ABŞ dolları məbləğində isə əsaslı məsrəflər sərf etməyi planlaşdırırıq.

Mərkəzi Azəri platformasından ilk neftin 2005-ci ilin əvvəlində hasil ediləcəyi gözlənilir. Bunun üçün platformanın üst modullarının 2004-cü ilin sentyabrında dənizdə quraşdırılması ilə yanaşı sualtı neft və qaz kəmərlərinin platformaya birləşdirilməsi və Səngəçal terminalının genişləndirilməsinin ilk mərhələsinin tamamlanması tələb olunur. Hasil olunan ilk həcm qurğuların doldurulması üçün istifadə ediləcək və qəbul olunan hasilat həcmələrinin Səngəçal terminalından 2005-ci ilin birinci yarısında yola salınacağı gözlənilir.

Bundan başqa, Qərbi və Şərqi Azəridə öncə qazma işləri ilə ərzində davam edəcək. Qərbi və Şərqi Azəri kompressor və suvurma platformasının dayaq blokları və üst modullarının tikinti işləri də davam edəcək. Terminalın genişləndirilməsinin növbəti mərhələləri də həyata keçiriləcək.

Çıraqda hasilat və qazma işləri davam etdiriləcək. Məqsəd layə su vurulmasını yaxşılaşdırmaq və hasilata dəstək verməkdir. Çıraq yatağından 2004-cü ildə hasilat həcmi gün ərzində 125,000 bareldən çox olacağı gözlənilir.

Bakı-Tbilisi-Ceyhan Boru Kəməri (BTC)

"Bu boru kəməri olmadan biz daha uzun müddətə daha az karbohidrogen ehtiyatları işləmiş olardıq". Bu sözlər Azərbaycan Dövlət Neft Fondunun İcraçı Direktoru Samir Şərifova məxsusdur. O fikrini bu sözlərlə tamamlayır: "Bu kəmər bizə öz iqtisadiyyatımızı daha sürətlə inkişaf etdirmək və Bakı şəhərini karbohidrogenlərin işlənməsi üçün çox önəmli nəqliyyat limanına çevirmək imkanı yaradır. Kəmər həmçinin bizdə daha böyük inam yaratmışdır ki, neftin dünya bazarlarına nəqli təhlükəsiz və ən yüksək beynəlxalq standartlara uyğun şəkildə gerçəkləşəcək. BTC layihəsi artıq bizə çoxlu əlavə mənfəətlər gətirmişdir".

Xülasə

BTC boru kəməri Xəzər dənizindən hasil olunan nefti Bakı şəhərinin cənubunda yerləşən Səngəçal terminalından başlayaraq Gürcüstandan keçməklə Aralıq dənizinin Türkiyə sahilində yerləşən Ceyhandakı yeni dəniz terminalına nəqli üçün inşa olunur. Neft tankerləri Ceyhan terminalında doldurularaq beynəlxalq bazarlara daşınacaq. Boru kəmərinin tikilməsi ekoloji baxımdan onsuz da həssas və artıq yüklənmiş Türk boğazlarından yan keçməklə neftin ixracına imkan yaradacaq. Boru kəməri marşrutunun ətraflı şəkildə öyrənilməsi və kəmər marşrutunda dəyişikliklərin edilməsi də daxil olmaqla boru kəmərinin bütün uzunluğu boyunca ətraf mühit və sosial sahəyə təsirin müfəssəl qiymətləndirilməsi (ƏMSSTQ)

həyata keçirilmişdir. Uzunluğu təxminən 1,762 km olacaq boru kəməri sıx qrafikə uyğun olaraq inşa edilir və gözlənilən birinci neftin Ceyhan terminalından 2005-ci ilin ikinci yarısında ixracı nəzərdə tutulur. Layihənin hesablanmış əsaslı məsrəfləri 2,95 milyard ABŞ dolları civarındadır. Layihənin kəmərin doldurulma və maliyyələşdirilmə xərcləri ilə birlikdə ümumi dəyəri 3,6 milyon ABŞ dollarına çatır.

İşlərin gedişi və planlar

AÇG yataqları kəşfiyyat və hasilat işlənməsi ilə birlikdə hazırda dünyanın ən böyük enerji layihəsidir. BTC boru kəmərinin tikintisinin özü bu gün dünyada ən böyük və ən mürəkkəb transsərhəd infrastrukturunu layihəsidir. BTC layihəsi ilə bağlı işlər miqyasına görə həqiqətən də global mahiyyət daşıyır. Avadanlıqlar 13 müxtəlif ölkədən alınıb gətirilir. Belə ki, polad kəmə boruları Yaponiyadan, turbinlər Böyük Britaniyadan, örtüklənmiş borular Malayziyadan alınır. İşlər dünyanın müxtəlif guşələrində yerləşən 30 ofis vasitəsilə koordinasiya olunur.

BTC boru kəmərinin tikinti işləri 2003-cü ildə qrafikə uyğun olaraq davam etmişdir. İlin sonuna qədər Azərbaycanda təxminən 189 km uzunluğunda Kəmə Sahəsi (KS) təmizlənmiş, 169 km uzunluğunda kəmə boruları uc-uca düzülüb və təqribən 153 km uzunluğunda da kəmə boruları qaynaqlanmışdır. Boru kəməri bütövlükdə torpağın altında basdırılacaqdır.

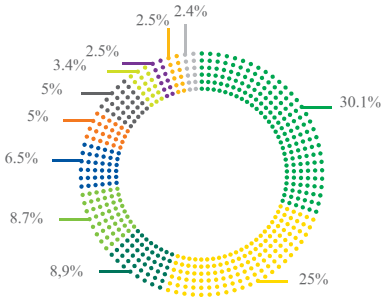
Azərbaycanda tikinti işləri 2004-cü ilin birinci yeddi ayı ərzində tikinti qrafikinə uyğun olaraq davam etmişdir. Bu ölkədə ümumi uzunluğu 443 km olan boru kəməri üçün ayrılmış Kəmə Sahəsinin təxminən 427 km uzunluğundakı hissəsini təmizləmiş,

təqribən 425 km uzunluğunda kəmə borularını uc-uca düzmüş və 420 km-dən çox kəmə borularını qaynaqlamışdır. Biz bundan başqa, təxminən 300 km uzunluğundakı sahədə xəndək qazmış, 285 km uzunluğunda boru kəmərinə xəndəyə endirmiş, boru kəmərinin 262 km uzunluğundakı hissəsinin üstünü torpaqla doldurmuş və və boru kəmərinin 175 km uzunluqda hissəsi yerləşən sahəni bərpa edib ilkin vəziyyətinə qaytarmışdır. Yevlax rayonundakı Yaldilli qəsəbəsinin yaxınlığında yerləşən NS-A2 Nasos Stansiyası və Kürdəmir rayonu yaxınlığındakı İP-A1 Aralıq Ərsinburaxma Stansiyası sahələrində işlər davam edir.

Biz həmçinin il ərzində Muğan və Kürdəmirdə düşərgələrin tikintisini başa çatdırmış, Yevlaxda isə daha bir düşərgənin tikintisini 2004-cü ilin əvvəlində tamamlamışdır. Bundan başqa Gürcüstan sərhədinin yaxınlığında Poylu və Samuxda daha iki sahə inşa etmişdir.

Bu gün əsas işlərimizi Azərbaycanın Bakı şəhəri ilə Türkiyənin Ceyhan terminalı arasında bütöv BTC boru kəməri marşrutu boyunca həyata keçiririk. Tikinti işləri başlanandan bəri layihəyə hər gün 4 milyon ABŞ dollarından çox vəsait sərf edilir. Bu, cari il ərzində və gələcək ilin birinci yarısında boru kəməri tikintisi tamamlanana qədər davam edəcəkdir.

BTC layihəsinin tərəfdaşları

- BP (əməliyyatçı)
- Yunokal
- TPAO
- TFE
- İnpex
- AmeradaHess
- ARDNŞ
- Statoyl
- Eni
- İtoçu
- KonokoFilips

BTC - faktlar və rəqəmlər

- :: 2009-cü ildə gün ərzində 1 milyon barel xam neft nəql edəcək ki, bu da bir il ərzində təxminən 325 tankerin yüklənməsi deməkdir
- :: Uzunluğu 1,762 km olan və BP şirkətinin heç vaxt sponsoru olmamış ən uzun boru kəməridir
- :: 42/46" boru kəməridir - bu kəmərlə neft təxminən saniyədə 2 metr sürətlə hərəkət edəcəkdir
- :: 8 nasos stansiyası - ətraf mühitə müdaxiləni minimuma endirmək məqsədilə layihələşdirilmişdir
- :: 1500-dən çox çay, kanal və digər su axarları ilə kəşifir
- :: Ən yüksək nöqtəsi 2,800 metrdən də hündürükdə yerləşir
- :: Boru kəməri torpağın altında ən azı bir metr dərinlikdə basdırılır - bütün uzunluğu boyunca torpaqla örtülür
- :: Təxminən 450 icmanın ərazisindən keçməsinə baxmayaraq heç kəs başqa yerə köçürülməmişdir

BTC boru kəməri layihəsi

Bakı şəhərində BTC boru kəmərinin maliyyələşdirilməsini qeyd etmək məqsədilə 2004-c  ilin fevral ayında keçirilən mərasimdə Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankının vitse-prezidenti **Norin Doyl** çıxış edərkən demişdir:

"Biz inanırıq ki, bu g n  qədər ən yaxşı boru kəməri layihəsi kimi qiymətləndirilən BTC b lɡ nin iqtisadi potensialını  z  çıxaracaq. Biz bu potensialın ger ekliyə çevrilməsini təmin etmək  c n BTC layihəsi, layihə sponsorları v  h kum tl rl  birlikdə iřl m k ezmind yik".

Bakı şəhərində layihə sponsorlarının, kreditorların v   c tranzit ölkə hökumətinin 2004-c  ilin fevral ayında qatıldıqları mərasimdə BTC boru kəmərinin maliyyələşdirilməsi ilə baɡlı saziřlerin rəsmi imzalanmasının şahidi olduq. Biz 2004-c  ildən başlayaraq  d niř m bl ɡl rini almaɡa imkan yaradacaq kənar maliyyə vəsaitləri ilə baɡlı məsələlərin uɡurlu həllini vurɡulamaqla yanaşı iki il ərzində kreditorlar, QHT-lərlə m sl h tl řm l r v  ictimaiyyitli g r řl r yolu ilə layihənin ətraf mühitə və sosial sahəyə təsiri ilə baɡlı müfəssəl monitorinqin nəticələrini yüksək səviyyədə nəzərdən ke irm yimiz kulminasiya nöqtəsi olmuřdur. M sl h tl řm l r prosesinə boru kəmərinin Azərbaycanda yerl ř n 443 km-lik hissəsi də daxil olmaqla bütün layihə marřrutu boyunca m skunlařmış kəndlilər, torpaq sahibləri v  istifad cil r cəlb olunmuřlar.

Biz m sl h tl řm l r davam etdirilməsi və ř ffaflıɡın təmin olunması  c n öhdəlik g t rm ř k.

AYİB layihələrə  z inamını ifadə etmiş və layihələrin ger ekl řməsi müddətində maraqlı tərəflərin bütün s yl rini b y nmiřdir.

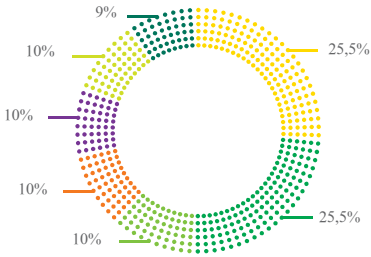
 laq l r:

www.caspiandevlopmentandexport.com

Xülasə

Şahdəniz qaz yatağı Bakı şəhərinin cənub şərqində Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda sahildən 100 km aralıda yerləşir. Bu yataq gələcək üçün kəşf olunmuş və dənizdə qaz ehtiyatlarına malik ən böyük yataqlardandır. Şahdəniz yatağının istismar edilə bilən ehtiyatları 22,1 trilyon kub fut qaz və 750 milyon gaz kondensatı həcmindədir. Bu yatağın daha dərin qatlarında əlavə karbohidrogen potensialı da var. Bu yataqdan hasil olunan qaz Türkiyənin qaz bazarlarına çatdırılmaq məqsədilə 690 km uzunluğunda Cənubi Qafqaz Boru Kəməri ilə Azərbaycanın Səngəçal terminalından Gürcüstan/Türkiyə sərhədinə qədər nəql ediləcək. CQBK BTC boru kəməri üçün ayrılmış eyni kəmər sahəsində inşa olunacaq və torpağa basdırılacaq.

Şahdəniz layihəsinin tərəfdaşları

- BP (əməliyyatçı)
- ARDNŞ
- NİKO
- TPAO
- Statoyl
- LukAcip*
- TFE

* LUKOYL ASC 30 iyul 2004-cü il tarixində elan etmişdir ki, o, Eni ilə tərəflər üçün məcburi bir müqavilə imzalamışdır. LUKOYL müqaviləyə uyğun olaraq Eni şirkətindən onun LUKAcip N.V. şirkətindəki əlli faiz iştirak payını alacaqdır. Bu məsələnin həlli müəyyən yekun şərtlərdən asılıdır və buna görə də sözügedən sövdələşmənin 2004-cü ilin üçüncü rübündə həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur.

Yeddi yerli və beynəlxalq neft şirkəti Şahdəniz qaz yatağının işlənməsində, CQBK-nin tikintisi və istismarında tərəfdaşdırlar. BP işlənmə və hasilat dövründə Şahdəniz qaz yatağı layihəsinə əməliyyatçılıq

edən bir şirkətdir və tikinti işləri ərzində CQBK-nin əməliyyatçısıdır. BP həmçinin layihənin istismar mərhələsində CQBK-nin Texniki Əməliyyatçısı da olacaqdır.

Şahdəniz yatağının işlənməsinin birinci mərhələsi və CQBK ilə bağlı əsaslı məsrəflərin ümumi məbləği 3,2 milyard ABŞ dolları arasındadır.

İşlərin gedişi

Şahdəniz

Şahdəniz qaz ixracı layihəsinə 2003-cü ilin fevralında sanksiya verildikdən sonra mühüm irəliləyişə nail olunmuşdur. Layihəyə bu günədək 1,250 milyon ABŞ dollarından artıq sərmayə yatırılmışdır. İlk qazın hasil edilməsi üçün 2006-cı ilin qışına qədərki işlər qrafikə uyğun davam edir.

Azərbaycanda TPG 500 platformasının 3 ayağının hazırlanması üçün Zığ 3 istehsal meydançasının modernləşdirilməsi tamamlanmaq üzrədir. Modernləşdirmə işləri öncə 2003-cü ilin oktyabr ayında başlamış, bu da platformanın ayaqlarının 2004-cü ilin yanvar ayında hazırlanması mərhələsinə başlamağa imkan yaratmışdır. Ayaqların hazırlanması 2005-ci il ərzində davam edəcək və ayaqlar 2006-cı ilin əvvəlində hazır vəziyyətdə TPG 500 platformasına quraşdırılacaq.

TPG platformasının gövdə seksiyalarının birləşdirilməsi üçün Zığ 4 istehsal meydançası da modernləşdirilir. Zığ 4 istehsal meydançasının təmizlənməsi işlərinə 2004-cü ilin ilk aylarında başlanmışdır. Zığ 4 istehsal meydançasının modernləşdirilməsinin tam şəkildə başa çatdırılması isə 2004-cü ilin dördüncü rübünə planlaşdırılır.

TPG 500 platformasının əsas gövdəsi Sinqapurda Keppel Fels gəmiqayırma zavodunda özü üzən dörd seksiya kimi hazırlanır və bu üzən gövdə seksiyaları Xəzər dənizinə Volqa Don kanalı sistemi ilə ötürüləcək, 2004-cü ilin oktyabrında da Bakı şəhərinə çatdırılacaq. Gövdə seksiyalarının hazırlanması ilə bağlı işlər uğurla irəliləyir. Birinci seksiya kilinin quraşdırılması 2003-cü ilin dekabrında Sinqapurda quru dokda tamamlanmışdır.

Gövdə seksiyaları Bakı şəhərinə gətirildikdən sonra XDND-nin "Yusif İbrahimov" adına üzən dokunda bir-birinə birləşdiriləcək. Üzən quru dokun (ÜQD) təmir işlərinə Xəzər Gəmi Təmiri Şirkəti və bir sıra

yerli subpodratçılar tərəfindən 2004-cü ilin fevral ayında başlanmışdır. Hazırda ÜQD-un modernləşdirilməsinə 200-dən çox işçi cəlb olunub.

Gövdə seksiyaları birləşdirildikdən sonra tamamlanmış gövdə, ayaq bölmələri və platformanın üst modulları Zığ istehsal meydançasında vahid bir konstruksiya şəklində montaj ediləcək. Hazırda Norveçdə hazırlanmaqda olan qazma avadanlıqları dəsti cari ilin üçüncü rübündə kanal sistemi vasitəsilə Bakı şəhərinə gətiriləcək. Tamamlanmış platforma 2006-cı ilin ikinci rübündə dənizdə müəyyən edilmiş son yerinə quraşdırılmadan öncə platformanın gövdəsinə yerləşdiriləcək.

Şahdəniz yatağında hasilat quraşdırılması sualtı dayaq plitəsindən istifadə olunmaqla qazılan 3 qabaqalayıcı quyuda 2003-cü ilin aprel ayında başlanacaq. Sözügedən hər 3 quyuya dayaq plitəsindən uğurla qazılmışdır. Uğurlu nəticələr Şahdəniz yatağında və ümumiyyətlə Cənubi Xəzərdə əldə etdiyimiz təcrübəni xeyli zənginləşdirmişdir.

CQBK (Cənubi Qafqaz Boru Kəməri)

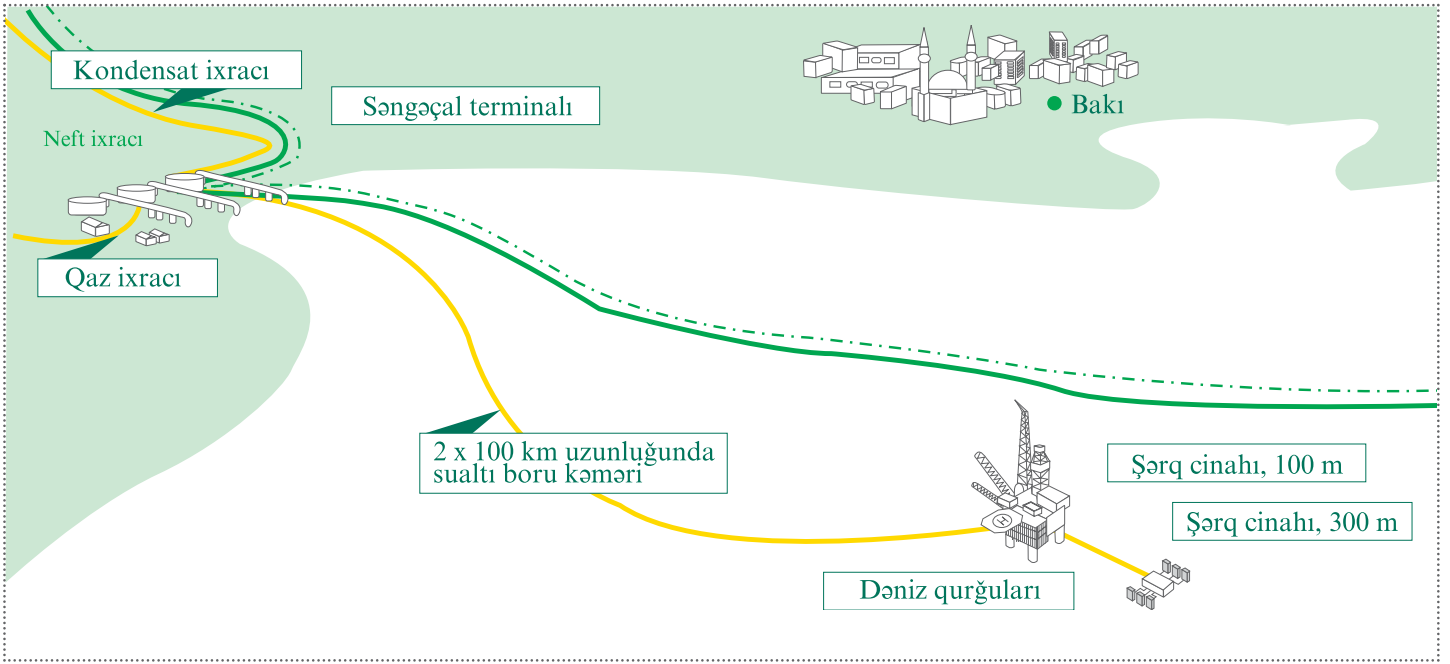
CQBK-nin tikintisi üçün ilk borular Azərbaycana 2004-cü il yanvar ayının sonunda gətirilmişdir. Boruların diametri 42 düymdür. Bu borular CQBK-nin Azərbaycan və Gürcüstanda yerləşən hissələri üçün bütün boruları təmin edən Sumitomo Korporasiyası tərəfindən təchiz olunur.

CQBK üçün gətirilmiş borular Yevlaxdakı boru anbarı sahəsinə toplanır. CQBK üçün yollanan boruların növbəti partiyaları Gürcüstanın Poti limanına, oradan da Azərbaycana daşındıqca iki ölkə sərhədi yaxınlığındakı boru anbar sahələrinə boşaldılacaq. CQBK-nin Azərbaycan ərazisində yerləşən hissəsinin tikintisinə də məhz həmin ərazidən başlanacaq. BTC boru kəmərinin qaynaq işləri başa çatdıqdan sonra borular Kəmər Sahəsinə (KS) daşınacaq, Bundan sonra da CQBK-nin fiziki tikinti işlərinin başlanması planlaşdırılır.

CQBK-nin Azərbaycan ərazisində 443 km uzunluğunda olan hissəsi üçün təxminən 38,000 boru tələb olunur. Boru partiyalarının daşınması 2004-cü ilin sonuna qədər davam edəcək.

CQBK ilə bağlı bütün mühəndis-texniki və tədarük işləri qrafikə uyğun olaraq davam edir.

Şahdəniz və CQBK layihələri

Planlar

Şahdəniz və CQBK layihələrinin 2004-cü ildə qalan mühüm işləri:

- ❖ Qazma avadanlıqları dəstinin Norveçdən Bakı şəhərinə gətirilməsi - 3-cü rüb
- ❖ Öncə qazma işləri proqramının tamamlanması - 3-cü rüb
- ❖ TPG 500 platformasının gövdə seksiyalarının Sinqapurdan Bakı şəhərinə gətirilməsi - 3/4-cü rüb
- ❖ TPG 500 platformasının Üzən Quru Dokda montaj edilməsi - 4-cü rüb
- ❖ CQBK-nin tikintisinin başlanması - 4-cü rüb.

Kəşfiyyat

Biz regionda yeni ehtiyatlarla bağlı kəşfiyyat işlərimizi davam etdiririk, kəşfiyyat perspektivlərimiz də uzunmüddətli işlənmə üçün böyük potensial yaradır. Bu yöndəki fəaliyyətimiz Azərbaycan və bölgə qarşısında uzunmüddətli öhdəliyimizə dəlalət edir.

İnam

İnam Şahdəniz yatağının cənubunda Kür Deltası sahəsində yerləşən böyük strukturdur. Biz ARDNŞ və Şell şirkətləri ilə birlikdə bu strukturda kəşfiyyat işləri aparırıq. İnamda birinci dərin kəşfiyyat quyusu 2001-ci ildə qazılmışdır. Struktur mürəkkəb qazma mühitində yerləşir və belə bir mühitdə qabaqcıl texnologiyanın tətbiq edilməsi mühüm uğur amili olacaq.

İnamda həddindən çox yüksək təzyiqlərlə əlaqədar qazılan birinci kəşfiyyat quyusu planlaşdırılmış daha dərin laya çatdırıla bilmədiyindən İnam tərəfdaşları bu daha dərin layların yoxlanılması üçün 2003-cü ildə ən münasib yerin seçilməsi ilə məşğul olmuşlar. 2004-cü ildə əsas diqqət İnamda ikinci kəşfiyyat quyusunun planlaşdırılmasına yönəlmişdir.

İnam tərəfdaşları

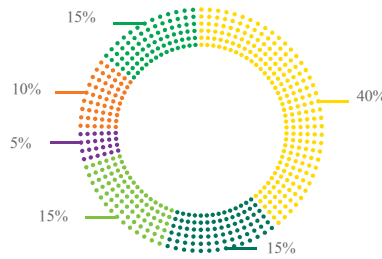
- BP (əməliyyatçı)
- ARDNŞ
- Şell

Alov, Araz, Şərç

Bu ön kəşfiyyat sahəsində aşağıda göstəriləyi kimi beynəlxalq konsorsium tərəfindən kəşfiyyat işləri aparılır.

Alov tərəfdaşları 2003-cü ildə əsas diqqətlərini bu mürəkkəb, dərinsulu strukturun seysmik təsviri üzərində cəmləşdirmişlər. Təkrar tədqiqat işlərinin nəticələrinin öyrənilməsi 2004-cü ildə həyata keçiriləcək.

Alov, Araz, Şərç tərəfdaşları

- BP (əməliyyatçı)
- ARDNŞ
- Statoyl
- EksonMobil
- Enkana
- TPAO

1.4

Azərbaycandakı Biznes Bölümünün əməliyyatları beş sahəni əhatə edən korporativ biznes strategiyaları ilə tənzimlənir: etik davranış, əməkdaşlar, əlaqələr, sağlamlıq, əməyin təhlükəsizliyi və ətraf mühitin mühafizəsi (SƏTƏM), maliyyə və nəzarət. Biz aşağıdakı işlərlə bağlı öhdəlik götürmüşük:

- ∴ Qanunun aliliyinə hörmət etmək, biznesimizi ləyaqətlə həyata keçirmək və bu zaman insan ləyaqətinə və fərdlərin hüquqlarına hörmətlə yanaşmaq
- ∴ Müxtəlif rəy və mülahizələrin dəyərləndirildiyi qarşılıqlı inam və hörmətə əsaslanan iş mühiti yaratmaq
- ∴ İnsanların bizə inanması və bizimlə iş görməyəcan atması üçün bütün əlaqələrimizdə qarşılıqlı fayda yaratmaq
- ∴ Təbii mühitə hörmət nümayiş etdirmək, heç bir qəzaya yol verməmək, insanlara ziyan vurmamaq və ətraf mühitə zərər yetirməmək istiqamətində məqsədlərimizə nail olmaq üçün iş görmək
- ∴ Maliyyə işlərimizi sərməyədarlarımız üçün uzunmüddətli dəyəri maksimuma çatdırmaq məqsədilə idarə etmək.

Bu öhdəliklər siyasətə dair bir sıra müfəssəl standartlarla əlaqədar olaraq sərə vermmişdir (məs: BP qrupunun heç vaxt rüşvət verməmək və almamaq siyasəti, açıq və konstruktiv məlumatların əməkdaşlara çatdırılması, rəhbər işçilərin texniki təhlükəsizliyə görə məsuliyyət daşması, işlərin icrası ilə bağlı aydın planların müəyyənəşdirilməsi və fəaliyyət göstərdiyimiz icmalarda vəziyyətin mümkün qədər yaxşılaşdırılması istiqamətində iş görülməsi).

BP qrupunun strategiyalarının tam təfərrüatları ilə www.bp.com saytında tanış olmaq olar.

2. BP Azərbaycan şirkəti və sağlamlıq, əməyin təhlükəsizliyi və ətraf mühitin mühafizəsi

İşlərin məsuliyyətlə yerinə yetirilməsi - texniki təhlükəsizliyə şərait yaradılması

2.1

London şəhərində yerləşən baş qərargahımız BP şirkətlər qrupunun dünyanın hər yerindəki fəaliyyətini Sağlamlıq, Əməyin Təhlükəsizliyi, Təhlükəsizlik və Ətraf Mühitin Mühafizəsi (SƏTTƏM) ilə bağlı idarəetmə çərçivəsində həyata keçirir.

Hər BP Biznes Bölümünün rəhbərliyi bu tələbləri icra planlarında nəzərə alır. Qrupdakı biznes auditlər, hesabatlar və şirkətlə dialoq SƏTTƏM-nin təminat prosesi vasitəsilə həyata keçirilməlidir ki, məqsədlərinə nail olmaq üçün davamlı irəliləyişi nümayiş etdirlənlər. Buna görə də biz Azərbaycanda aşağıdakılara nail olmuşuq:

- :: Sertifikatlaşdırılmış İSO 14001 ekoloji idarəetmə sistemi. 2004-cü ildə bu sistem kənar auditor tərəfindən yenidən uğurla sertifikatlaşdırılmışdır
- :: Layihələrin planlaşdırılma və layihələşdirilmə mərhələlərində risklərin kompleks və geniş şəkildə qiymətləndirilməsi
- :: Ətraf mühitə təsirimizi azaldan ən yaxşı sənaye texnologiyaları və qaydalarının işlənilməsi və hazırlanması və həyata keçirilməsi. Misal üçün, AÇG, Şahdəniz və digər layihələr çərçivəsində yaranan qazma şamlarının utilizə olunması üçün biz 2004-cü ildə dolayısı ilə termal desorpsiya qurğusunu uğurla sınaqdan keçirmişik
- :: Xəzər bölgəsində neft dağılımlarına qarşı cavab tədbirləri görmək qabiliyyətini inkişaf etdirmək məqsədilə bölgədə öz tərəfdaşlarımız və digər operatorlarla birlikdə işləmişik
- :: Biznesimizlə əlaqədar olaraq cəmiyyətin bir çox səviyyələrində maraqlı tərəflərlə işləmişik. Misal üçün, BTC boru kəməri şirkəti geniş maraqlı tərəflərlə hərtərəfli məsləhətləşmə prosesini həyata keçirmiş, bu da çoxlu dizayn və tikinti modifikasiyalarına səbəb olmuş, ictimai və ekoloji sərəmayələr də daxil olmaqla davamlılıq təşəbbüslərinin formalaşmasına yardım etmişdir
- :: Əsas texniki təhlükəsizlik riskləri ilə bağlı problemlərin həllini və "Texniki təhlükəsizlik üzrə qızıl qaydalar"ımıza uyğunluğu təmin etmək üçün 2003-cü ildə mühüm işə başlamışdıq. Xəsarətlərdən uzaq iş yerləri yaratmaqda məqsədimiz üç fundamental komponentə əsaslanır:
- :: Menecerlərimizlə podratçının rəhbərliyi arasında nəzərəçarpan və işgüzar mühitin inkişaf etdirilməsi

- :: Hər bir işdən öncə riskin qiymətləndirilməsi
- :: İşçilər arasında təhlükəsiz hərəkətlərin təbliğ edilməsi. Texniki təhlükəsizliyə yanaşma metodumuz yığcam şəkildə əsas prinsiplərimizdə öz əksini tapmışdır:
- :: Xəsarətlərin və peşə xəstəliklərinin qarşısının alınması
- :: Texniki təhlükəsizlik biznesi həyata keçirmə metodumuzun fundamental tərkib hissəsidir
- :: Texniki təhlükəsizliyə əməkdaşların cəlbə, onların rəylərinin əldə olunması və əməyinin qiymətləndirilməsi prosesi mühüm əhəmiyyət kəsb edir
- :: Menecerlər, işçilər və podratçılar hərəkətlərinə görə məsuliyyət daşıyır, hər biri təzyiqlə məruz qalma qorxusu keçirmədən təhlükəli hərəkətlər və ya vəziyyətlər haqqında rəhbərliyə məlumat verməyə cavabdehdir
- :: Əgər işçi işi "təhlükəli" hesab edirsə onda onun hüququ var ki, işini təhlükəsiz hesab olunana qədər dayandırsın. Fərdlərin təhlükəsizliyinin və bütün iş yerlərində riayət edilməli əsas nəzarət mexanizmlərinin təminatı "Texniki təhlükəsizlik üzrə qızıl qaydalar"ımızda öz əksini tapmışdır. Qızıl qaydalar təhlükəsizliklə bağlı fəaliyyətimizin fundamental standartlarını müəyyənləşdirir. İş icrası üçüncü dərəcəli tutulmuş əsas qaydalara əlavə olan həmin prinsiplərdə işin yerinə yetirilməsinə icazə, hündür yerlərdə görülən işlər, yükqaldırma əməliyyatları, enerji sistemlərinin təcrid edilməsi, torpaq işləri, qapalı sahəyə giriş, nəqliyyat vasitələrinin istismarı zamanı texniki təhlükəsizlik və dəyişikliklərin idarə olunması ilə bağlı tələblər əhatə olunmuşdur. Biz bu tələbləri il ərzində gücləndirmək üçün tədbirlər görmüş, müvafiq təlimat və məlumatları Azərbaycan, Rus və İngilis dillərində dərc etmişik.

2.2

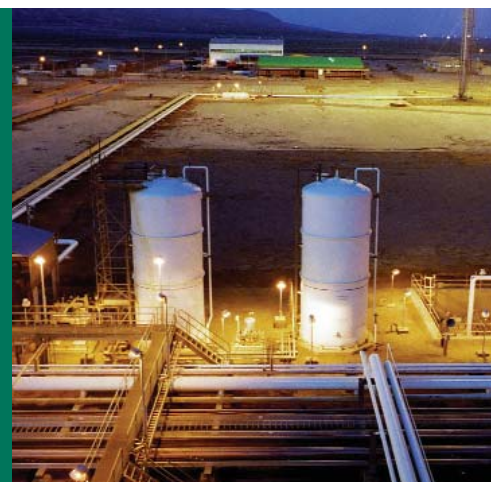
Texniki təhlükəsizlik

Azərbaycan Biznes Bölümünün 2003-cü il üçün texniki təhlükəsizlik planı və nəticələr*.

Bölmünün təşəbbüsləri	
Texniki təhlükəsizlik qaydalarının dərinlən öyrənilməsi ilə bağlı rüblük təşəbbüslər ¹	G
BB-nün təşəbbüsləri və işləri	
Biznes Bölümü rəhbərinin rüblük hesabatları	G
Ədalətli davranış kampaniyası ²	Y
Azərbaycandakı rəhbərlik qrupu üçün "Texniki təhlükəsizlik üzrə qızıl qaydalar"la bağlı təlim kursu	G
Yol təhlükəsizliyinin auditi	G
Texniki təhlükəsizliklə bağlı olaraq işdə keçirilməyən gün	G
Bölmünün MİA / HİPO ³ hesabatlarının nəzərdən keçirilməsi və təhlili BB-nün SƏTƏM risk matrisinin iki ildə bir dəfə nəzərdən keçirilməsi	G
Podratçının texniki təhlükəsizlik matrisi	G
Podratçının icra göstəricilərinin yoxlanılması	G
SƏTƏM haqqında illik hesabat və təminat məktubu	G
İB-nün təşəbbüsləri və işləri	
Mövzu ilə bağlı rüblük mükafatlar	G
Bölmünün "Texniki təhlükəsizlik üzrə qızıl qaydalar"ı qiymətləndirməsi	G
Bölmünün illik əsasda "SƏTƏM qaydalarının düzgün mənimsənilməsi" sənədini qiymətləndirməsi	G
2003-cü il üçün texniki təhlükəsizlik planı ilə bağlı qeydlər	
1. Nəqliyyat vasitələrinin təhlükəsiz idarə olunma qaydalarının dərinlən öyrənilməsi ilə bağlı sənəd 4-cü rübün sonuna qədər təqdim edilməmişdi. Enerji sistemlərinin təcrid edilməsi qaydalarının dərinlən öyrənilməsi ilə bağlı sənəd 2004-cü ilin 2-ci rübünə qədər təqdim olunmamışdı	
2. Bu program işləni hazırlanır, buna görə də hələ həyata keçirilməmişdir. İlk məqsədlərin bəzilərinə GroS və Rəhbər işçilər üçün texniki təhlükəsizlik üzrə təlim proqramları vasitəsilə nail olunur	
3. MİA - Ciddi insident haqqında hesabat; HİPO - Yüksək potensiallı insident	
* Rəngli açar: Planlarla müqayisədə icranı göstərmək üçün sadə bir "ışıqfor" göstəricisindən istifadə olunur, "G" "yaşıl" rəngi göstərir (icra planından artıq olduğu halda) və plan yerinə yetirilmədiyi halda "R" "qırmızı" rəngi göstərir.	

Nəqliyyat vasitələri AÇG layihəsinə 2001-ci ilin avqust ayında sanksiya verildikdən sonra layihə çərçivəsində iş gününün itirilməsinə səbəb olan heç bir qəzaya yol vermədən 20 mln km yol qət etmişlər. AÇG layihəsinin tikinti sahələrində layihə qrupumuz və podratçılarımız insanlara heç bir ziyan vurmamaq məqsədimizə nail olmaq üçün gərgin işləmişlər. Səngəçal terminalının genişləndirilməsi işləri üzrə əsas podratçımız Tekfen/Azfen şirkəti 2001-ci ilin noyabr ayında tikinti işləri başlandıqdan bəri heç bir qəzaya və ya xəsarətə yol vermədən 8 milyon adam/saatdan çox iş icra etmişdir.

AzBB-nün 2003-cü il üçün texniki təhlükəsizlik planı bizim 2002-cü il üzrə texniki təhlükəsizlik göstəricilərimizin xülasəsinə əsaslanmışdır. Əsas təşəbbüslər və işlər hazırlanmış və bu prosesin gedişinə nəzarət olunmuşdur. Texniki təhlükəsizlik üzrə əsas icra göstəriciləri ilə bağlı xüsusi planlar müəyyənləşdirilmişdir.

Biznes Bölümü 2003-cü ildə özünün texniki təhlükəsizlik üzrə əsas icra göstəricilərinə nail olmuş və "Yol-nəqliyyat qəzalarının ümumi sayı" (YNQÜS) istisna olmaqla bütün kateqoriyalarda öz məqsədlərinə çatmışdır. Biznes Bölümümüzün texniki təhlükəsizlik üzrə icra göstəriciləri əsas göstəricilərlə müqayisədə aşağıdakı cədvəldə verilir.

Azərbaycan Biznes Bölümünün 2003-cü il üzrə texniki təhlükəsizlik göstəriciləri planlarla müqayisədə ¹			
	Plan	Faktiki	Status
İĞİNHQF	< 0.09	0.08	G
QOXX ³	0.65	0.62	G
YNQÜS ⁴	0.72	0.86	R
HTTA ⁵	210	415	G
STOP ⁶	1,400	1,621	G
Təlim saatları ⁷	3,000	7,638	G
Tədbirin başa çatdırılması ⁸	80%	82%	G

Qeydlər:

- Cədvəldə yalnız Biznes Bölümünün haqqında məlumat verilməli göstəriciləri barədə məlumatlar göstərilir. Biznes Bölümü BP şirkəti daxilində SƏTƏM göstəricilərinə görə məsuliyyət daşıyan bölümdür. Bu sıraya yalnız layihə tərəfindən məlumat verilməli göstəricilər daxil deyil. BP şirkətinin xəsarət və xəstəliklə bağlı tərifləri ABŞ-ın Peşə sağlamlığı və texniki təhlükəsizliyin idarə olunması (OSHA) sənədində verilən təriflər və onların müvafiq təfsirlərindən ibarətdir.
- İş gününün itirilməsi ilə nəticələnən hadisə: Xəsarət baş verdikdən sonra ən azı bir normal növbə ərzində işləyə bilməyəcək şəxsin işə çıxma bilməməsinə səbəb olan işlə bağlı xəsarət və ya xəstəlik. İĞİNH baş vermə tezliyi bir gün (növbə) ərzində şəxsin işləyə bilməməsi ilə nəticələnən xəsarətlər və ya xəstəliklərin sayı kimi və ya 200,000 işlənmiş saatlara uyğun olaraq ifadə olunur.
- Qeyd olunan xəsarət və ya xəstəliklərlə işlə bağlı ölüm və xəstəlik halları, günlərlə işə çıxma bilməməklə nəticələnən xəsarət halları, işin və ya hərəkətin məhdudlaşdırılma halları, başqa işə keçirilmə halları və ya ilk tibbi yardımdan başqa müalicə tələb olunan hallardan ibarətdir. QXX baş vermə tezliyi 200,000 işlənmiş saat ərzində qeyd olunan xəsarət və xəstəliklərin sayı ilə ifadə olunur.
- Yol-nəqliyyat qəzalarının ümumi sayı: Nəqliyyat vasitəsinin milyon km qət etdiyi zaman baş vermiş yol-nəqliyyat qəzalarının sayı ilə ifadə olunur.
- Hərtərəfli texniki təhlükəsizlik auditi: İşdə insanlara diqqət göstərmək və onların müşahidəsi üçün texniki təhlükəsizlik üzrə təlim keçmiş menecerlərin işçilərlə risklərin necə idarə olunmasını müzakirə etmək və razılaşdırmaq metodu. Bu audit müsbət, kooperativ yanaşma metodundan istifadə olunmaqla həyata keçirilir. HTTA həyata keçirilmə tezliyi 200,000 işlənmiş saat ərzində başa çatdırılmış Hərtərəfli Texniki Təhlükəsizlik Auditlərinin sayı ilə ifadə olunur.
- Texniki təhlükəsizlik üzrə təlimlərin müşahidə proqramı: İşçi qüvvəsi tərəfindən edilən təhlükəli hərəkət və ya yaradılan təhlükəli vəziyyəti sənədləşdirən müşahidəsi. STOP tezliyi 200,000 işlənmiş saat ərzində tamamlanmış Texniki təhlükəsizlik müşahidələrinin sayı ilə ifadə olunur.
- Təlim saatları - texniki təhlükəsizliyin bəzi aspektləri mövzu kimi əhatə olunan təlim saatlarıdır. Təlim saatlarının həyata keçirilmə tezliyi 200,000 işlənmiş saat ərzində təlim saatlarının sayı ilə ifadə olunur.
- Tədbirin görülməsini tələb edən məsələnin tamamlanması: İzləmə məlumat bazasında tamamlanmalı olduğu tarixdə və ya daha öncə tamamlanan tədbirlərin həmin müddətdə görülməli tədbirlərin ümumi sayına bölünən sayıdır.

Texniki təhlükəsizlik göstəricilərimizin 2003-cü ildə yüksək olmasına baxmayaraq biz qabaqcıl təcrübəni öyrənməkdə davam edirik və texniki təhlükəsizliklə bağlı daha yaxşı metodları bütün işlərimizə şamil edirik. Biznes Bölümündə 2003-cü ildə ümumilikdə iş gününün itirilməsi ilə nəticələnmiş 9 hadisə baş vermişdir. Ötən illərlə

müqayisədə bu, hadisələrin sayının artdığını göstərməklə yanaşı tikinti işlərimizin həcmiminin və yüksək riskli əməliyyatlarımızın miqyasının artdığını və işlənmiş saatların ümumi sayının çoxaldığını da əks etdirir. Xəsarət alan işçilərin müvafiq tibbi müalicə almasını və səhhətələrini təhlükəyə məruz qoymadan işə qayıda bilmələrini təmin etmək üçün biz hadisələrin idarə olunma qaydalarını müəyyənləşdirmişik. İĞİNH haqqında məlumatların xülasəsi aşağıdakı cədvəldə verilir:

Azərbaycan Biznes Bölümündə 2000-2003-cü illər ərzində baş vermiş İĞİNH haqqında məlumat

	2000	2001	2002	2003
İĞİNH	1	4	1	9
İĞİNHF	0.03	0.11	0.02	0.08

Azərbaycan və Gürcüstanda 2003-cü ildəki işlərimizlə bağlı üç ciddi hadisənin baş verdiyini təəssüflə qeyd edirik: BTC layihəsi ilə əlaqədar yol-nəqliyyat qəzası nəticəsində bir podratçımız ölmüş, üçüncü tərəfin BP və podratçının personalını daşıyan vertolyotu enərkən ucuz zolağına çırpılmış (bu zaman bütün sənişinlər və ekipaj sağ qalmışlar) və Gürcüstanda neft dağılması qeydə alınmışdır (aşağıdakı ekoloji göstəricilər bölməsində müzakirə olunur).

Biz qeyd olunan insidentlərin xarakteri, baş vermə tezliyi, mövsümlə bağlılığı, birbaşa və əsas səbəbləri və "Texniki təhlükəsizlik üzrə qızıl qaydalar"la əlaqəsi kimi bir neçə aspektini analiz edirik. Layihələrin malik olduqları audit proqramlarında podratçının plana və qrafikə uyğun texniki təhlükəsizlik auditləri əhatə olunur. Vəziyyəti dərhal yaxşılaşdırmaq və illik texniki təhlükəsizlik planları ilə məqsədlərinin əsasını formalaşdırmaq üçün bu analizlərdən istifadə olunur. 2004-cü il üçün texniki təhlükəsizlik planımızda əsas diqqət aşağıdakı məsələlərə yönəldilmişdir: .

Podratçının təhlükəsizliyi

Əsas podratçıların SƏTƏM forumlarında fəal iştirakı *

Podratçının icra etdiyi rüblük işlər ərzində texniki təhlükəsizlik məsələlərinə diqqətin daha da artırılması

Texniki təhlükəsizliyə nəzarət edən rəhbərlik

"Texniki təhlükəsizlik üzrə qızıl qaydalar"a riayət edilməsinin təminatına görə əsas rəhbər işçilər arasında məsuliyyətin müəyyənləşdirilməsi

Təlim keçmək və səriştəni yoxlamaq

Keçidin idarə olunması

Tikinti-İstismara vermə-İstismar mərhələlərinə keçidin idarə olunması planlarının hazırlanması və yoxlanılması

Əldə olunmuş təcrübələr

Həm AzBB daxilində, həm də BP Qrupunda baş vermiş bütün İĞİNH, CHH, HİPO (yüksək potensiallı insident) və ölüm halları ilə bağlı əldə olunmuş təcrübənin səmərəli şəkildə öyrənilib mənimsənilməsi

Nəqliyyat vasitələrinin təhlükəsiz idarə olunması və yükqaldırma əməliyyatları ilə bağlı müfəssəl proqramların təmin olunması

Biznes Bölümünün bütün iş sahələri üçün İşin yerinə yetirilməsini icazə sisteminin standartlaşdırılması

* "İşqfər"un qiymətləndirilməsi 2004-cü il başa çatdıqdan sonra həyata keçirilməlidir.

Sağlamlıq

Azərbaycan Biznes Bölümündə sağlamlığın idarə olunmasının əsas elementləri - xəsarət və xəstəliyin qarşısının alınması ilə idarə olunması və sağlamlığın qorunmasına şərait yaradılmasıdır. 2003-cü il üçün sağlamlığın qorunması planımızda əsas diqqət aşağıdakılar üzərində cəmlənmişdir:

Biznes Bölümündə sağlamlığın qorunması üçün şərtlər və standartların təmin olunması	Q
Təşkilati struktur və rifah	Q
İş mühiti	Q
Səhiyyə qrupunun təşkil olunması	Q

2003-cü ildə

BP şirkətinin Azərbaycan və Gürcüstandakı əsas tibbi xidmət təminatçıları diqqətlə nəzərdən keçirmişik. Nəticələrlə bağlı məlumat və məsləhətlər verilmiş, Azərbaycan və Gürcüstanda mövcud olan tibbi xidmətlərin (İnfrastrukturun) daha da inkişaf etdirilməsi üçün tövsiyələr yerinə yetirilmişdir

BP şirkətinin Azərbaycan və Gürcüstandakı əsas tibbi xidmət təminatçıları diqqətlə nəzərdən keçirmişik. Nəticələrlə bağlı məlumat və məsləhətlər verilmiş, Azərbaycan və Gürcüstanda mövcud olan tibbi xidmətlərin (İnfrastrukturun) daha da inkişaf etdirilməsi üçün tövsiyələr yerinə yetirilmişdir

qarşı siyasət və proqram uğurla həyata keçirilmişdir. Biz bu proqramın bir hissəsi olaraq podratçı tıbb şirkətləri (İSOS və Mediklab Azərbaycan və Gürcüstanda) üçün işləyən yerli həkimlərə təlim kursları keçmişik. Bu sırada Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin Respublika Narkoloji Mərkəzini beynəlxalq aləmdə qəbul olunmuş yoxlama protokolları vəgərəklil prosedurlarla təmin etmişik. Adı çəkilən mərkəzi beynəlxalq standartlara cavab verən yoxlama avadanlıqları ilə də təmin etmişik ki, bu cihazlar yalnız BP şirkətinin deyil, bütün sifarişçilərin istifadəsi üçündür

Səhiyyə qrupu sağlamlıqla bağlı riskləri müəyyənəşdirmək və azaltmaq üçün proqramlarının həyata keçirilməsi istiqamətində BB-nün bütün obyektləri ilə birgə işləmişdir. Sağlamlıqla bağlı risklərin qiymətləndirilməsi nəticəsində BTC və Azəri layihələri ilə əlaqədar gərginlik yaradan amillər müəyyənəşdirilmişdir. Qrupun səhiyyə şöbəsi stresin idarə olunması məqsədilə proqram tərtib etmişdir. Proqram 2004-cü ilin ortalarından başlayaraq AzBB-də həyata keçiriləcəkdir. Biznes Bölümündə sağlam həyatı stimullaşdıran rifah proqramları da gerçəkləşdirilmişdir

Biz BTC boru kəməri marşrutu boyunca epidemioloji tədqiqata sponsorluq etmişik. Bu tədqiqat Azərbaycan və Gürcüstan Səhiyyə Nazirliklərinin müvafiq təşkilatları (Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin Respublika Taun Öleyhinə Stansiyası və Gürcüstan Səhiyyə Nazirliyinin nəzdində fəaliyyət göstərən Xəstəliklərə Nəzarət Milli Mərkəzi) tərəfindən uğurla həyata keçirilmişdir

Səhiyyə qrupu səkkiz yerli peşəkar işçi və işə xidməti ilə bağlı risklərin idarə olunması üçün işə götürülmüş qida gigiyenası üzrə bir xarici mütəxəssis ilə komplektləşdirilmişdir. İşçi heyəti üçün təlim və inkişaf planları mövcuddur.

2004-cü ildə əsas məqsədimiz AzBB-nün bütün sahələrində müfəssəl və ardıcıl Sağlamlıq idarəetmə sistemi yaratmaqdır. Bunun üçün diqqətimizi sağlamlığın idarə olunması ilə bağlı aşağıdakı proqramlara yönəltməyi vəçib sayırıq:

- Qrupun iş üçün sağlam və yararlı (səfər üçün sağlam olması daxil) olması
- Narkotik vasitələrdən sui-istifadə. Seçim

əsasında çoxsaylı yoxlamaların idarə olunması

- İlk tibbi yardım və tibbi hazırlıq
- Ərzaq məhsullarının təhlükəsizliyi proqramı
- Suyun keyfiyyəti ilə bağlı proqram
- İstiliyin yaratdığı streslə bağlı risk
- Stresin idarə olunmasının həyata keçirilməsi
- Ofis ergonomikası
- Əl ilə manipulyasiya.

Ətraf mühit

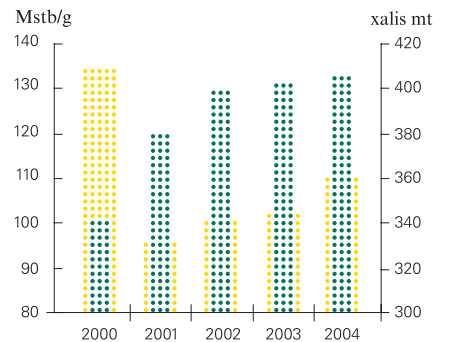
İstixana qaz emissiyaları (İQE)

İstixana qaz emissiyalarına (İQE) yer altından çıxarılan yanacaqların yanması nəticəsində yaranan karbon qazı və metan qazı emissiyaları daxildir. AzBB üçün İQE-nin əsas mənbələri enerji istehsal etmək üçün yandırılan təbii qaz və dizel yanacağı, eləcə də məşəldə yandırılan (əsasən təhlükəsizlik səbəblərinə görə tələb olunur) qazdır.

Karbohidrogen hasilatının 2000-2003-cü illər ərzində 30% artmasına baxmayaraq, istixana qaz emissiyalarının həcmi təxminən 18% aşağı düşmüşdür. İQE-nin 2003-cü ildə sabit vəziyyətdə qalması qaz həcmlərinin məşəldə yandırılmasının daha yaxşı idarə olunması və istismar quyularından hasil olunan qazın tərkibindəki fərqlər nəticəsində mümkün olmuşdur.

Aşağıdakı cədvəllərdə AzBB-nün ayrı-ayrı layihələri və iş sahələrinin 2000-2004-cü illər ərzində İQE profilinə və digər atmosfer tullantılarına düşən payı göstərilir.

AzBB-nün istixana qaz emissiyaları və gündəlik hasilat tempi*

- AzBB-nün neft hasilat tempi
- AzBB-nün istixana qaz emissiyalarının həcmi (xalis mt)
- 2004-cü il üçün göstərilən hədəf rəqəmləri

Azərbaycan Biznes Bölümü: birbaşa istixana qaz emissiyalarının xülasəsi (xalis mt ekvivalenti)¹

Mt (xalis müvafiq pay)	2000 Faktiki	2001 Faktiki	2002 Faktiki	2003 Faktiki	2004 Plan
İlkin neft layihəsi üzrə cəmi	409	330	336	336	330
Şahdəniz öncəqazma proqramı	0	0	0	2	3
Azəri öməliyyatları	0	0	0	0	23
Azəri öncəqazma proqramı	0	0	3	5	7
BTC ²	0	0	0	0	0
CQBK ²	0	0	0	0	0
Kəşfiyyat ²	0	0	0	0	0
Azərbaycan BB üzrə cəmi	409	330	339	343	363

Qeydlər:

1. Haqqında məlumat verilən emissiyalara karbon və metan qazları da aiddir
2. Tikinti işləri ilə bağlı emissiyalar nəzərə alınmamışdır

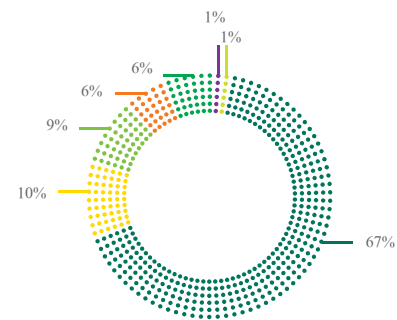
Azərbaycan Biznes Bölümünün kükürd oksidi, azot oksidi, dəm qazı, asılı hissəcik emissiyalarının xülasəsi

Emissiyalar (tonla)	2002	2003
Kükürd oksidi (Sox)	101	161
Azot oksidi (Nox)	2,230	2,273
Dəm qazı (Co)	2,187	2,250
Bərk hissəciklər (Pm10)	61	61

Biznes Bölümünün 2003-cü il ərzində istixana qaz emissiyaları təxminən 343,000 ton dəm qazı ekvivalentinə bərabər olmuşdur. İQE-nin əsas mənbələri Çıraq platforması və Səngəçal terminalında məşəldə yandırılan qaz və Çıraq yatağında platformanın emal və texniki təhlükəsizlik sistemləri üçün enerji istehsal etmək məqsədilə yandırılan karbohidrogenlərdir. Gələcəkdə yeni platformaların istismara verilməyini nəzərə alaraq 2004 və 2005-ci illərdə İQE həcminin artacağı gözlənilir. Ancaq İQE həcminin

2003-cü ildəki səviyyə ilə müqayisədə 2006-cı ildə azaldılması planlaşdırılır. Bu azalmaya, əsasən hazırda Çıraq platformasında məşəldə yandırılan artıq qazın yeni kompressor və suvurma platformasına ixrac olunması və Səngəçal terminalında artıq qazın müxtəlif ixrac variantlarının həyata keçirilməsi nəticəsində nail olunacaq. Buna görə də hasilat həcmlərinin artacağına baxmayaraq, Biznes Bölümünün İQE-nin ümumi həcmi 2003-cü ildəki səviyyəyə nisbətən az olacaq.

AzBB-nin 2003-cü ildə istixana qaz emissiyalarının xülasəsi (xalis mt)

- Çıraq platformasında qazın məşəldə yandırılması
- Çıraq platformasında yanacaqın yandırılması və s.
- Səngəçal terminalında qazın məşəldə yandırılması
- Səngəçal terminalında yanacaqın yandırılması
- QİBK və Supsa terminalı
- Azəri öncəqazma proqramı
- Şahdəniz öncəqazma proqramı

Emissiyaların azaldılması

Layihələşdirmə mərhələsində istixana qazları ilə bağlı təsirləri yüngülləşdirmək və azaltmaq tədbirlərini nəzərə almaqla layihələr istixana qaz emissiyalarını minimum səviyyədə saxlamağa müvəffəq olmuşlar.

Misal üçün:

- Proqnozlaşdırılan istixana qaz emissiyalarının yeganə ən böyük mənbəyi olan AÇG layihəsi Çıraq yatağında qazın məşəldə davamlı şəkildə yandırılmasına ehtiyacı aradan qaldırmaq istiqamətində çalışmışdır. Bu da 2005-2024-cü illər ərzində ölkənin təbii sərvətlərinin məşəldə yandırılması nəticəsində yaranan istilikxana qaz emissiyalarını həcmi təxminən 15 milyon ton azaltmaq potensialına malik olacaq
- Layihəyə məşəl qazın tutulması, enerji mənbələri ilə tələblərinin optimallaşdırılması, BTC boru kəməri nasoslarının konfigurasiyasının dəyişdirilməsi də daxil edilmişdir
- Gürcüstanda BTC boru kəmərinin ilkin konseptual layihəsindən nasos stansiyasının çıxarılması və ikinci nasos stansiyasının inşasının gecikməsi emissiya həcmələrinin əhəmiyyətli dərəcədə azalmasına səbəb olmuşdur. Buna boru kəmərinin Gürcüstan hissəsindəki bölümünün diametrinin artırılması yolu ilə nail olunmuşdur

- Qazın məşəldə yandırılmasının daha da azaldılması üçün planlaşdırıldığı kimi AÇG layihəsindən hasil edilən qazdan, məsələn quruda və dənizdə işləri davam etdirmək məqsədilə yanacaq qazı kimi istifadə olunacaq. Bu qaz neft hasilatını dəstəkləmək və təkmilləşdirmək üçün yenidən laya vurulacaq və istifadə edilmək üçün ARDNŞ-ə təhvil veriləcək
- Bu yolla əldə olunan qaz həcmi ARDNŞ və ABƏŞ arasında imzalanmış "Qazın məşəldə yandırılmasının təşkili haqqında protokol"a uyğun olaraq idarə ediləcək.

Daha təmiz enerji

Bu azaldılmış birbaşa emissiyalara əlavə olaraq hədəflədiyimiz layihələr həm də ərazilərində əməliyyatlar həyata keçirilən hökumətləri daha təmiz enerji mənbələri ilə təmin etməklə fayda gətirəcəkdir. Şahdəniz layihəsi hər üç ölkədə mövcud qaz təchizat sistemlərini əlavə qaz həcmi ilə təmin edəcək. Bu qaz həcmi böyük hissəsi də enerji istehsalı üçün sərf olunacaq. Azərbaycan və Gürcüstanda "mazut"dan (az səmərəli və çox çirkləndirici yanacaq) asılılıq dərəcəsi azalacaq. Bütün bunlar 2010-ci ilədək hər üç ölkədə əhəmiyyətli dərəcədə artacağı proqnozlaşdırılan istixana qaz emissiyalarına BMT-nin İqlim Dəyişikliyi haqqında Çərçivə Konvensiyasına (BMTİDÇK) uyğun olaraq nəzarət etmək üçün sözügedən ölkələrin göstərdiyi sözlərə dəyərli töhfədir.

Azərbaycan və Gürcüstan müstəqillik əldə etdikdən ötən on ildə enerji təchizatı ilə bağlı xroniki problemlərlə üzləşmişlər. Azərbaycanda məişət qazının hasilatı azalmaqdadır. Son illər ərzində məişətdə istifadə edilmək üçün hasil olunan qaz həcmi təxmin olunan tələbatın yarısından da azdır. Yeni tələbat nəticəsində hökumətin sərmayə yatırma bilməməsi və bu sahədə kompleks idarəetmənin olmamasıyla üzləşən elektrik istehsal sistemi həddindən artıq yüklənmişdir. Bu isə enerjinin normalaşdırılmasına və fasilələrlə təchiz edilməsinə gətirib çıxarmışdır. Azərbaycan və Gürcüstanda, xüsusilə də kənd yerləri və kiçik şəhərlərdə icmaların qaz və elektrik enerjisi ilə fasilələrlə və məhdudiyətlərlə təchiz edilməsi qeyri-adi hal deyil.

Hamı tərəfindən etiraf olunduğu kimi, etibarlı enerji mənbələrindən istifadə uğurlu iqtisadi və sosial inkişafın təməli deyildir. Xəzər enerji resurslarıyla zəngin bölgədir.

Buna baxmayaraq, yaşamaq uğrunda mübarizə aparan iqtisadiyyatlar - müvafiq infrastruktur, texnologiya və xidmətlərin olmaması, bölgənin enerji resurslarını tam şəkildə işləyib hasil etməyə mane olmuşdur.

Neft dağılımları

Məsuliyyətli operator olaraq, bizim məqsədimiz neft dağılımlarının baş vermə potensialını minimuma endirməkdir. İşlərimizin miqyası ilə mürəkkəbliyinin son dərəcə artdığı 2001-ci ildən etibarən neft dağılımı hadisələrinin sayının çoxalması müşahidə olunmuşdur. Neft dağılımları haqqında bildirişlər dövlət orqanlarına AzBB-nin Hadisələri İdarəetmə Sistemi sənədinə (Unif-HSE-MA-400) uyğun şəkildə təqdim olunur ki, onlar baş vermiş hadisə və hər hansı neft dağılımının təsirini azaltmaq üçün gördüyümüz tədbirlərdən xəbərdar olsunlar.

Neft dağılımlarının mənbələri: 2003

Verilən göstəricilərdə Azərbaycan Biznes Bölmü üçün 2001-2003-cü illər üzrə məlumatlar əks olunmuşdur. Göstəricilər Azərbaycan və Gürcüstanı əhatə edir.

Qeyd: AzBB yalnız Azərbaycan və Gürcüstanı aiddir	İl	Ümumi sayı	Dağılmış həcm	Yığılmış həcm	Yığılmamış həcm
AzBB	2001	15	2,325	2,170	155
AzBB	2002	16	29,769	25,251	4,518
AzBB	2003	29	113,454	20,202	93,251
Azərbaycan	2001	11	1,370	1,215	155
Azərbaycan	2002	12	7,426	6,086	1,338
Azərbaycan	2003	24	1,972	1,802	169
Gürcüstan	2001	4	955	955	0
Gürcüstan	2002	4	22,343	19,165	3,180
Gürcüstan	2003	5	111,482	18,400	93,082

Azərbaycan və Gürcüstanda 2003-cü ildə təxminən 113,000 litr neft dağılmışdır. Bunların böyük hissəsi həcmə kiçik dağılımlardır. 2003-cü ildə yeganə ən böyük neft dağılımı (111,300 litr) şərq Gürcüstanda Qərb İxrac Boru Kəmərinə qanunsuz dəlik açılması nəticəsində baş vermişdir.

Neft dağılımlarının təsiri bunun aradan qaldırılması üçün cavab tədbirlərinin (təmir,

neftin yığılması, torpağın bioremediasiyası, sahənin təmizlənməsi və yoxlanılması daxil olmaqla) səmərəli şəkildə həyata keçirilməsi yolu ilə minimuma endirilmişdir. Ümumiyyətlə, dağılmış neft həcmi 17%-i yığılmış, qalan hissəsinin böyük əksəriyyəti isə zərərsizləşdirilmişdir.

Ciddi genişmiqyaslı neft dağılımı ilə bağlı riskin çox az olmasına baxmayaraq, bu, bizi neft dağılımı ilə bağlı gözlənilməyən hallar planına malik olmaq öhdəliyindən azad etmir.

BP şirkəti bölgədə ətraf mühitin qorunmasını həyata keçirmək üçün gözlənilməyən neft dağılımlarının nəticələrinin aradan qaldırılması məqsədilə yetərli resursların mövcud olmasını təmin etməkdən ötrü digər enerji şirkətləri ilə birlikdə "Neft Dağılımlarına Qarşı Hazırlıq Üzrə Regional Təşəbbüs" (OSPRİ) adlı regional təşəbbüsə fəal surətdə dəstək verir.

2003-cü ildən gerçəkləşməkdə olan bu təşəbbüslə bağlı işlər növbəti beş il ərzində həyata keçirilən zaman əsas diqqət informasiya mübadiləsi, hökumətlərə dəstək verilməsi, 2 və ya 3-cü kateqoriyalı neft dağılımlarına qarşı trans-sərhəd cavab

tədbirlərinin hazırlanması və yoxlanılması, təlimlər və məşqlər yolu ilə qabiliyyətin nümayiş etdirilməsi məsələləri üzərində cəmləşəcək. Nəzərdə tutulmuş işlər neft dağılımı baş verdiyi halda səmərəli cavab tədbirlərini gerçəkləşdirmək üçün bölgənin qabiliyyətini inkişaf etdirəcək və bu ərazidə ətraf mühitin qorunmasına yardım edəcək.

BP şirkəti bu çərçivədə Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda potensial disperqatorların istifadə olunmasının səmərəliliyinin yoxlanılması üçün Azərbaycan hökuməti ilə də sıx əməkdaşlıq şəraitində işləyir.

Biomüxtəliflik

Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə coğrafi və bioloji cəhətdən fərqli ölkələrdir. Dörd iqlim zonasının təsirinə və kompleks fiziki xüsusiyyətlərə malik ərazidə xeyli sayda endemik növlər müşahidə olunur. Böyük və Kiçik Qafqaz sıra dağlarının bir-birinə paralel vəziyyətdə yerləşməsi quşların illik miqrasiyası üçün təbii mühit təmin edir ki, bu da öz növbəsində bölgənin bioloji müxtəlifliyini zənginləşdirir və əhəmiyyətini artırır.

Bununla belə, bölgənin geniş ərazilərində ekoloji vəziyyət pisləşmişdir. Köhnəlib dağılmış sənaye və şəhər infrastrukturunu davam edən kəskin və xroniki çirklənməyə, ötürmə və təchizat sistemlərinin (məsələn, su və enerji) səmərəsiz hala düşməsinə, məhsulun korlanmasına gətirib çıxarmışdır. Əhəmiyyətli sayda qaçqın əhalinin yaranması yoxsulluq hədlərinin artmasına və mövcud resurslara əlavə tələbatın yaranmasına təkan vermişdir.

Layihələrimizin biomüxtəlifliyə təsir etmək potensialı var. Obyektlərin tikintisi, istismarı və istismardan çıxarılması torpağın və dənizin dibinin sənaye məqsədləri üçün konversiya edilməsinə səbəb olur. Bu, təbii yaşayış mühitinin müdaxilə, çirklənmə, əvvəllər ucqar hesab olunan sahələrdən istifadə səviyyəsinin artması, dəniz platformalarından tullantıların atılması ilə bağlı təsirlər də daxil olmaqla müxtəlif təsirlərə yol açır. Bu birbaşa və dolayı təsirləri minimuma endirmək üçün biz dəniz obyektləri və boru kəməri marşrutlarının yüksək biomüxtəlifliyə malik sahələrdən yan keçməsinə təmin etməyi qarşımıza məqsəd qoymuşuq.

Maraqlı tərəflərlə birgə işləyərək həyata keçirilməsi mümkün layihələri gerçəkləşdirməyə, eləcə də biomüxtəliflik haqqında məlumatlılıq səviyyəsini artırmağa çalışırıq. BP şirkəti 2002-ci ildə qazandığı uğura əsaslanaraq 2003-cü ilin mayında tərəfdaşlarımızın adından Azərbaycanda ikinci biomüxtəliflik müsabiqəsinin mükafatını təsis etdi. Müsabiqənin mövzusu belə idi: "Ekologiya və İqtisadiyyat həmahəngdir".

Yerli QHT-lər iyirmi beş layihə təqdim etmişdilər. Təkliflər azərbaycanlı mütəxəssislərdən təşkil olunmuş Elmi Məşvərət Şurası və BP şirkətinin nümayəndələrindən ibarət Mükafatlar komissiyası tərəfindən qiymətləndirilmişdi. Əsas mükafat (20,000 ABŞ dolları) nəvə balığı cəmiyyətlərini bərpa etmək və onun bioloji müxtəlifliyini qorumaq məqsədi daşıyan layihəyə görə Azərbaycan Demografları Cəmiyyətinə verilmişdi. Bundan əlavə daha dörd qalib mükafatlandırılmışdı.

Biomüxtəlifliklə bağlı tədqiqatların aparılması: Aralıq dənizi tısbağalarının qorunması

ABƏŞ-in Səngəçal terminalının genişləndirilmə sahəsi ətrafında bitkilər və heyvanları tədqiq etməsi nəticəsində bir sıra yerli və beynəlxalq əhəmiyyətli növlər aşkar edilmişdir. Bu bitki və heyvanların tikinti işlərinin təsirinə məruz qala biləcəyi müəyyən edilmişdir. Bu növlərdən biri Aralıq dənizi tısbağasıdır. Xüsusi həssas növ olan bu tısbağa qış yuxusuna gedir, bu səbəbdən də torpaq işləri görülən zaman asanlıqla xəsarət ala bilər. ABƏŞ bu növlərə təsirləri azaltmaq üçün Aralıq dənizi tısbağalarının qorunması planını həyata keçirməyə başlamışdır. Populyasiyanın sayının azalmasına yol verməmək üçün sözügedən tısbağaların təbii şəraitə oxşar xüsusi bağlı sahələrdə çoxaldılması planlaşdırılır. Tikinti işləri ərzində tapılan hər hansı tısbağa götürülərək ehtiyatla tısbağa qutularına qoyulur və həmin qutularda qış yuxusuna getmələrinə imkan yaradılır. Ehtimal olunur ki, konservasiya planı bu növlər haqqında məlumatların yayılmasına və bilik səviyyəsinin artırılmasına kömək edəcək. Eyni zamanda yerli məktəblər üçün müvafiq tədris proqramları da planlaşdırılır. Şirkət gələcəkdə yerli QHT-ləri, tanınmış mütəxəssisləri, alimləri, eləcə də tələbələrini bu proqrama fəal surətdə cəlb etməyi planlaşdırır.

Tullantıların idarə olunması

Biz məsuliyyətli operator olaraq ətraf mühitin idarə edilməsi məqsədilə özümüz üçün yüksək standartlar müəyyənləşdirmişik. Biznes Bölümümüzün tullantıların idarə olunması ilə bağlı strategiyasına aşağıdakı prinsiplər daxildir:

- Qəbul olunmuş sənaye standartlarına, BP şirkətinin siyasətinə, yerli qanunvericilik və qaydalarla riayət olunması
- Tullantıların müvafiq dövlət orqanları ilə əməkdaşlıq şəraitində istifadə edilməsi üçün ən yaxşı metodların hazırlanması və tətbiq edilməsi
- Mənbədə tullantıların azaldılması, yaranmış tullantıların təkrar istifadə və emal edilməsi ilə son şəkil alması üçün istifadə olunması
- Tullantıların mümkün hallarda idarə olunması metodlarının təkmilləşdirilməsi
- Təhlükəli tullantılar üçün təkrar istifadə/emal/təmizləmə/istifadə variantları mövcud olana qədər müvəqqəti təhlükəsiz saxlama obyektləri ilə təmin edilməsi
- Tullantıların idarə olunmasına "yarandığı məkandan istifadə məkəna qədər" yanaşma metodunun tətbiq edilməsi.

2003-cü il ərzində fəaliyyətimiz nəticəsində yaranmış tullantı növlərinin sırasına neft mədənlərində həyata keçirilən tipik əməliyyatlar, texniki xidmətlə bağlı tullantılar (neft tullantısı, neftli qum və əskilər, parafin, kimyəvi maddələr, polad) və inşaat tullantıları (qum şırnağı ilə təmizləmə üçün istifadə olunmuş qum, boya qutuları), bəzi ofis tullantıları (məişət tullantıları, fluorescent lampalar, kağız) daxil olmuşdur.

Tullantıların idarə edilməsi üçün yerli infrastruktur və xidmətlərdən istifadə etmək məqsədilə yerli şirkət və icmalarla (Bakı polad şirkəti, Municipal STP, Azersun karton fabriki, yerli icmalar kimi) işləyirik. Biz təkrar istifadəsi mümkün olmayan təhlükəli tullantıları ya qazma şlamları, kimyəvi maddələr, neftlə çirklənmiş materiallar kimi müvafiq təhlükəsiz yerlərə yığıb saxlayacağıq, ya da hazırda müvafiq şəkildə emal və ya təkrar istifadə oluna bilməyən ərzaq tullantıları və təsirsiz tullantılar kimi tullantı poliqonlarında istifadə edəcəyik.

Biz tullantıların idarə edən podratçılar üçün tullantıların idarə edilməsiylə bağlı tələblər hazırlamışıq və onların işlərinin bu tələblərə uyğunluğunu yoxlamaq üçün podratçının sahəsində auditlər aparırıq. Auditlərin

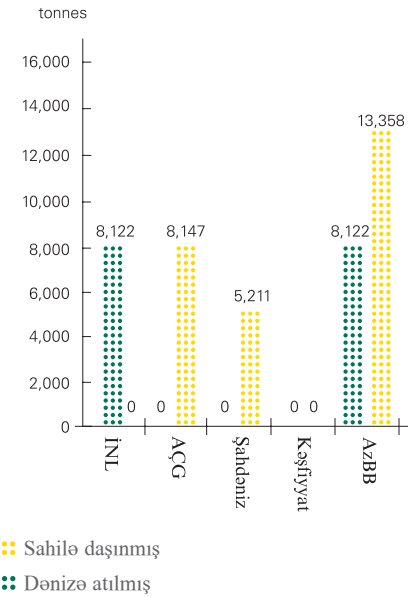
nəticələrinə əsaslanaraq podratçılarla sıx əməkdaşlıq şəraitində işləyirik ki, onların öz işlərini davamlı şəkildə yaxşılaşdırmasına imkan yaradaq.

2003-cü ildə diqqət çəkən əsas tullantılar Şahdəniz, Mərkəzi və Qərbi Azəridə qazma əməliyyatları ilə bağlı olaraq yaranan və tərkibində qeyri-su əsaslı qazma məhlulu olan qazma şlamları olmuşdur. Biz 2003-cü ildə bizim layihələrdən 21,480 ton qazma şlamı yaranmışdır ki, onun da yarısından artıq hissəsi təmizlənmək üçün sahilə gətirilmişdir. Yalnız Çıraç platformasından dənizə atılmış və tərkibində qeyri-su əsaslı qazma məhlulu olan qazma şlamları 8,122 ton təşkil etmişdir. Bu isə Çıraç platformasında qazma şlamlarını yığıb saxlamaq üçün yer çatışmazlığı və qazma şlamlarının yenidən quyulara və ya laya vurulması qurğularının mövcud olmaması ilə bağlı olmuşdur.

BP şirkətinin yataqların işlənməsi ilə əlaqədar həyata keçirdiyi qazma əməliyyatları nəticəsində növbəti bir neçə il ərzində əhəmiyyətli miqdarda qazma şlamları yaranacaq. Növbəti üç ildə hər il sahilə daşınacaq qazma şlamlarının həcmi təxminən 12,000 - 17,000 ton həcmində proqnozlaşdırılır.

HPBS-nin bizə tərkibində qeyri-su əsaslı qazma məhlulu olan qazma şlamlarını dənizə atmağa icazə verməsinə baxmayaraq, yeni layihələrimiz çərçivəsində yaranan belə qazma şlamlarını dənizə atmamaq üçün öhdəlik götürmüşük (Şahdəniz və AÇG-nin Faza 1 və Faza 2 layihələri). Sözügedən qazma şlamları ya dənizdə laya vurulacaq, ya da müvafiq qaydada təmizlənmək və ya utilizə edilmək üçün sahilə daşınacaq. Bu işlər həm şirkət, həm də kənar təşkilatlar tərəfindən diqqətlə nəzərdən keçirilməlidir (məs: Beynəlxalq maliyyə kreditörələri tərəfindən keçirilən auditlər vasitəsilə).

2003-cü ildə tərkibində sintetik əsaslı qazma məhlulu olan qazma şlamları həcmi

Biz təhlükəli tullantıların təhlükəsiz qaydada saxlanılmasını təmin etmək məqsədilə ən yüksək beynəlxalq standartlara cavab verən Sərəncədə təhlükəli tullantıları yığıb saxlamaq üçün obyekt inşa etmişik. Qazma şlamları Sərəncəyə daşınmaq üçün sahilə gətirilir. Bundan sonra beton şurflara yığılaraq ekoloji baxımdan məqbul uzunmüddətli utilizə variantı müəyyənləşdirilənə qədər təmizlənmək və utilizə edilmək üçün hazır vəziyyətdə saxlanılır.

Aşağıdakı cədvəl və diaqramda bizim 2003-cü ildə həyata keçirdiyimiz əməliyyatlar və öncə qazma işləri nəticəsində yaranmış qazma şlamlarının həcmi göstərilir.

Tərkibində sintetik əsaslı qazma məhlulu olan qazma şlamları	İNL	AÇG	Şahdəniz	Kəşfiyyat	AzBB
Dənizə atılmış	8,122	0	0	0	8,122
Sahilə daşınmış	0	8,147	5,211	0	13,358
Cəmi	8,122	8,147	5,211	0	21,480

Ətraf mühit və sosial sahəyə təsirin qiymətləndirilməsi (ƏMSSTQ) sənədlərinin təsdiq edilməsi

Biz 2003-cü il ərzində Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin AÇG Faza 2 layihəsi üzrə ƏMSSTQ sənədinin təsdiqini almışıq. Bu sənəd digər ƏMSSTQ sənədləri ilə birgə ictimaiyyət üçün açıqlanmış və Xəzər işlənmə və ixrac veb-saytına daxil edilmişdir.

Əlaqə:

<http://www.caspiandevlopmentandexport.com>

Ekoloji sərmayə proqramı

Biz ekoloji riskin idarə olunması və azaldılması üçün birbaşa əməliyyat tədbirlərinə əlavə olaraq BTC və CQBK layihələri vasitəsilə Ekoloji Sərmayə Proqramını (ESP) işləyib hazırlamışıq. İSP-nin əsas məqsədi Azərbaycanda və boru kəməri boyunca digər ölkələrdə biomüxtəlifliyi stimullaşdırmaq və qoruyub saxlamaqdır. Planın mahiyyəti ekoloji sərmayə siyasətini və strategiyalarını fəallaşdırmaqdan ibarətdir.

Sərmayə prinsipləri dəstənin və sərmayə çərçivəsinin hazırlanmasıyla bağlı işlərdən sonra bir sıra yerli beynəlxalq təşkilatların Azərbaycan üzrə ESP ilə əlaqədar təklifləri alınmışdır.

Təkliflərə ilk dəfə baxıldıqdan sonra yeddi təklif ikinci mərhələdə nəzərdən keçirilmək üçün seçilmişdir. Yerli və kənar mütəxəssislər bu yeddi təklifi ikinci dəfə nəzərdən keçirdikdən sonra təkliflərin altısı maliyyələşdirilmək üçün yekun siyahıya daxil edilmişdir.

Ətraf mühitə təsirin minimuma endirilməsi üçün təklif variantlarının öyrənilməsi

Yerli miqyasda qazma şamlarının utilizəsi üçün istifadə edilmiş mövcud variant qazma şamlarının **sement istehsalında** istifadəsidir. Bu, ümidverici variantdır. Dünya Bankı hesab edir ki, tullantıların sement sobalarında utilizə edilməsi potensial baxımdan xüsusi tullantı sobalarında utilizə metoduna nisbətən daha səmərəlidir (çox yüksək temperaturda birlikdə yandırılma metodu). Qazma şamlarının yalnız kiçik faizi digər xam materialları əvəz etmək üçün əlavə olunur və bu zaman heç bir tullantı qalıqları yaranmır.

1979-cu ildən başlayaraq Böyük Britaniya və Tailand da daxil olmaqla, xarici ölkələrdəki sement zavodlarından təhlükəli tullantıların (PCB və pestisidlər də daxil olmaqla) utilizə edilməsi üçün istifadə olunur. Biz Azərbaycanda 2003-cü ildə yerli şirkətin sement zavodunda sınaqlar keçirmişik. Bundan başqa, sement zavodunun ətrafında havanın monitorinqini aparmış, qazma şamları və sementin radioaktivliyini analiz etmişik. Sement zavodunun çalışdırılmasıyla bağlı apardığımız araşdırmaların nəticələri ətraf mühitin keyfiyyətində heç bir dəyişikliyin olmadığını göstərmişdir.

Dolayısı ilə termal desorpsiya (DTD) elə bir prosesdir ki, bu zaman neftli qazma şamları neft və su komponentlərinin buxarlanması üçün orta temperaturun (təxminən 300 dərəcə selsi) təsirinə məruz qalır və sonra ayrıca toplanır. Biz 2004-cü ilin yanvarında Sərəncəddə DTD qurğusunda sınaqlara başlamışdıq. Dünyanın digər ərazilərində (Misir və Kolumbiya kimi) bu metoddan qazma şamlarının təmizlənməsi üçün istifadə olunur. Bununla da təmizlənməmiş qazma şamlarının şurflara yığılması və ya şurflarda basdırılması kimi keçmiş qaydalara son qoyulmuşdur.

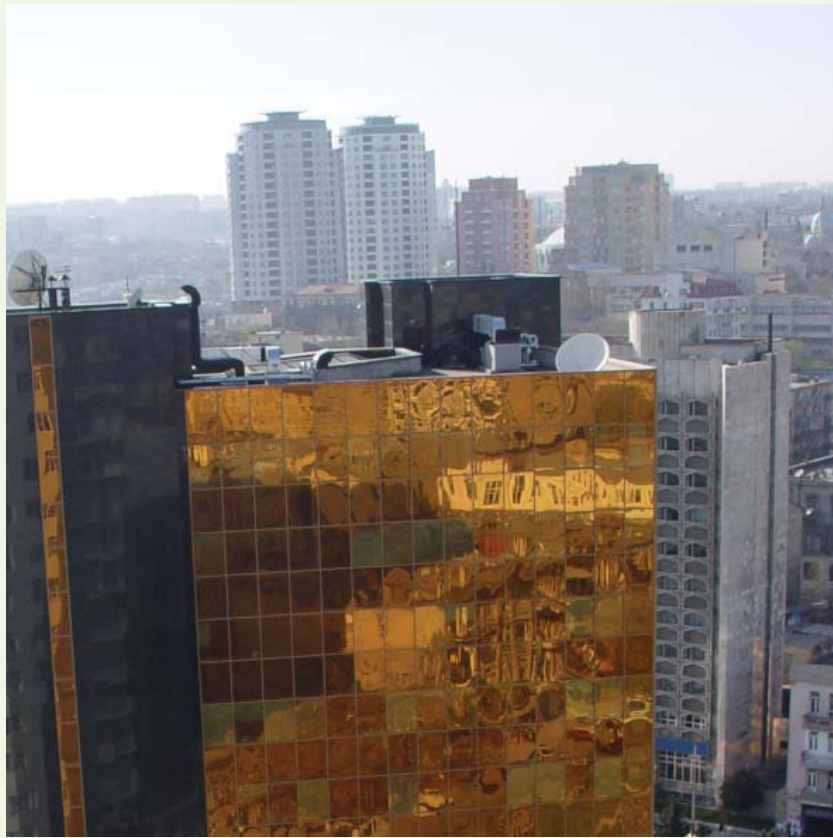
Bu proses zamanı ayrılan üç elementdən aşağıdakı məqsədlər üçün istifadə edilir:

- ∴ Neftdən yeni qazma şlamı istehsal etmək üçün yenidən istifadə olunur
- ∴ Sudan təmizlənmiş bərk tullantıları islatmaq üçün və ya yeni qazma məhlulu və ya duzlu su istehsal etmək üçün qazma podratçısı tərəfindən yenidən istifadə olunur
- ∴ Quru qazma şamları doldurucu material, yol əsası materialı kimi emal edilə və ya kərpic istehsalında istifadə oluna bilər. BP şirkəti qazma şamlarının yenidən istifadəsi üçün mümkün variantların müəyyənləşdirilməsi məqsədilə yerli İnşaat Materialları Elmi Tədqiqat və Layihə İnstitutu (Dadaşov adına) ilə birgə işləyir.

Biz DTD prosesi nəticəsində yaranan bütün qalıqların yenidən istifadəsi və ətraf mühitə təsirin minimuma endirilməsi üçün DTD qurğumuz və qazma məhlulları üzrə podratçılarımızla birgə işləyirik.

Bioremediasiya - tullantıların idarə edilməsi üçün beynəlxalq aləmdə qəbul olunmuş bir üsuldur. Bu zaman qazma şamları torpaq, gübrə və doldurucularla qarışdırılır və nefti zərərsiz məhsullara parçalayan torpaq mikroblarının artmasına şərait yaradılır. Bir utilizə üsulu olaraq bu, Böyük Britaniya, Kanada, Boliviya, Misir və Küveytdə sınaqdan keçirilmişdir. Azərbaycanda 2003-cü ildə aparılan sınaq başa çatmışdır. Nəticələr 9 aydan sonra neftin 90% parçalanmaya məruz qaldığını göstərir. Bu nəticələr beynəlxalq bioremediasiya təcrübəsinə uyğundur. Buna görədir ki, istifadə olunan bioremediasiya üsulu Azərbaycanda qazma şamlarının təmizlənməsi üçün özünü tam doğrultmuşdur.

3. İqtisadi göstəricilərimiz

3.1

Biz 2003-cü il üçün iqtisadi göstəricilər haqqındakı məlumatları aşağıdakı başlıqla müəyyənləşdirmişik.

Əməliyyat göstəriciləri: hasilat

2003-cü ildə gündəlik orta hasilatın həcmi 131,000 barel təşkil etmişdir və ümumi hasilatın səmərəliliyi 96%-dən çox olmuşdur. Çıraqda və Səngəçal terminalında avadanlıqların modernləşdirilməsi hasilat tempinin artırılmasına imkan yaratmışdır.

Əməliyyat göstəriciləri:

əsaslı və əməliyyat məsrəfləri

Biz inanırıq ki, üç əsas layihəyə yatırılan sərmayə ilə Azərbaycan və Gürcüstanda ən böyük birbaşa xarici sərmayələr təmsil olunur. Biz 2003-cü ildə planlarımız və öhdəliklərimizə, o cümlədən qrafikə uyğun olaraq layihələrə sərmayə yatırılmasını davam etdirmişik.

İqtisadi göstəricilər

Bu hesabatda qeyd olunduğu kimi, Azərbaycanda həyata keçirdiyimiz işlər iqtisadi inkişafa bir sıra yollarla kömək edir. Layihələrin miqyası Azərbaycanda və (nisbətən az səviyyədə) Gürcüstanda potensial maliyyə və iqtisadi təsirlərin əhəmiyyətli olmasından xəbər verir. Buna görə də neft gəlirlərinin düzgün idarə olunmasına, yaxşı idarəçiliyə və şəffaflığa ehtiyac olduğuna əminik.

Neft hasilatı	2001	2002	2003
Min barel/gün	119.6	129.5	130.8
Əsaslı məsrəflər, milyon ABŞ dolları			
AÇG	218	1,185	2,129
BTC (Azərbaycan, Gürcüstan, Türkiyə daxil olmaqla)	99	433	1,126
Şahdəniz	28	142	731
Əməliyyat məsrəfləri, milyon ABŞ dolları			
AÇG	80	83	89

Azərbaycan hökumətinə ödənişlər

Təhvil verilmiş mənfəət nefti (2003)	8,2 milyon barel (1,1 milyon ton), hesablanmış dəyəri 200-220 milyon ABŞ dolları
--------------------------------------	--

Azərbaycan dövləti üçün potensial gəlirlər

AÇG, BTC və Şahdəniz	\$27 mlrd. (\$16/barel qiymətlə)
Mərhələ1/CQBK-dən dövlət üçün proqnozlaşdırılan mühüm gəlirlər (1994-2024)	\$45 mlrd. (\$20/barel qiymətlə)
	\$64 mlrd. (\$25/barel qiymətlə)
	...AÇG səmt qazı təqribən \$3-4 mlrd. qiymətlə çatdırılmaqla

3.2

Azərbaycanda həyata keçirdiyimiz işlər yerli iqtisadi inkişafa yeni imkanlar açmaqda davam edir. Bu yardım yalnız birbaşa iş imkanları yaratmaq yolu ilə deyil, yerli mallar və xidmətlərin tədarük edilməsi yolu ilə də gerçəkləşir. Biz Bakı şəhərində yerləşən Biznes Mərkəzinin təmin etdiyi xidmətlər vasitəsilə Azərbaycan şirkətlərinin inkişafının stimullaşdırılmasında bilavasitə rol oynamışıq. Buradakı fəaliyyətimiz öz işlərimizlə bağlı mənfəətlər yaratmaqla yanaşı, ölkədə yerli iqtisadi infrastrukturun inkişafı, biznes və sərmayə mühitinin yaxşılaşdırılmasına da faydalar gətirir.

BP şirkəti 2003-cü il ərzində ümumilikdə 225 KOM ilə birgə işləmişdir. Biz həmçinin üçüncü tərəflərlə bağlı sərf etdiyimiz xərcləri də izləməyə və analiz etməyə başlamışıq. BP şirkətinin 2003-cü ildə yerli KOM-lərlə bağlı sərf etdiyi ümumi xərclər 48 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir. Hesablamalarımıza görə, BP şirkəti üçüncü tərəflərlə bağlı xərclərinin dördü bir hissəsini Azərbaycanda sərf etmişdir. BP və ya əsas podratçılarımız tərəfindən 500-dən çox KOM işlərə cəlb olunmuşdur.

Ölkədə biznes - Azərbaycan

Azərbaycanın sərmayəsi ilə təsis edilmiş şirkətlər üçün ölkədə sərf olunmuş xərclər	Dövlətə məxsus şirkətlər (60) üçün 116 milyon ABŞ dolları Müştərək müəssisələr (22) üçün 191 milyon ABŞ dolları KOM-lər (225) üçün 48 milyon ABŞ dolları
Azərbaycanda yaradılmış xarici podratçı şirkətlər üçün ölkədə sərf olunmuş xərclər	813 milyon ABŞ dolları
Ölkədə 2003-cü il ərzində sərf olunmuş xərclərin ümumi məbləği	1,168 milyon ABŞ dolları (AzBB-nün ümumi xərclərinin təxminən 28%-i)

Ölkədə biznes - Gürcüstan

Biz 2003-cü ildə yerli şirkətlərə 21 milyon ABŞ dollarından çox ödəniş vermişik
2000-ci ildən bəri 120 milyon ABŞ dollarından çox sərmayə yatırmışıq
Ölkədə davam edən əməliyyatlarla bağlı xərclər təxminən 35 milyon ABŞ dolları olmuşdur / il ərzində

3.3

"BP şirkətində müxtəlif mədəniyyətlərə malik fərqli millətlərin nümayəndələrinin işlədiyinə və bu şirkətdə işin növündən və vəzifəsindən asılı olmayaraq hər bir əməkdaşın dəyərli təcrübə qazandığına əminəm. Şirkətdə hər bir əməkdaşın özünü inamlı və məsuliyyətli hiss etməsinə şərait yaradan Qərb biznes standartları tətbiq olunur. Bu işə hər bir əməkdaşa biliklərini hər hansı digər beynəlxalq təşkilatda sübut etməyə imkan verir."

Turkhan Ahmadov

Biz 967 Azərbaycan vətəndaşını birbaşa işlə təmin etmişik. Buna əlavə olaraq 2003-cü ildə əsas layihələr Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyədə 10,000-ədək insanı işlə təmin etməyə imkan yaratmışdır. Azərbaycan hökuməti ilə imzalanmış HPBS sərəməli əməliyyatlara uyğun olaraq Azərbaycan vətəndaşlarına üstünlük verilməsini tələb edir. Yerli əməkdaşların işlə təmin olunmasına gəlincə, biz HPBS-nin tələblərini artıqlaması ilə yerinə yetirmişik. Təmin olunmuş iş növlərində işin hər bir mərhələsi ərzində

əməliyyatların xarakteri əks olunur - təcrübəli, qismən təcrübəli və təcrübəsiz işçi qüvvəsinin kombinasiyası tələb edilir.

Əməkdaşlarımız qarşısında öhdəliklərimiz

BP şirkəti üçün istər Azərbaycanda, istərsə də digər ölkədə işləyən hər bir kəs aşağıdakıları gözləyə bilər:

- Öz işində ondan nə tələb edildiyi haqqında məlumatlı olması
- Özünün şəxsən gördüyü iş barəsində açıq və konstruktiv söhbətlər aparması
- Öz qabiliyyət və bacarığını inkişaf etdirmək üçün işçiyə kömək göstərilməsi
- Onun əməyinin qiymətləndirilməsi və rəqabət əsasında mükafatlandırılması
- Ona qulaq asılması və tərkibində fəaliyyət göstərdiyi qrupun iş icrasının yaxşılaşdırılması üçün onun qrup tərəfindən həyata keçirilən işlərə cəlb olunması
- Onunla diskriminasiyaya yol verilmədən ədalətlə rəftar olunması
- Şəxsən prioritetləşdirdikləri işlərin idarə olunmasında ona dəstək verilməsi.

Bu öhdəliklər əməkdaşlarımızın idarə edilməsi ilə bağlı proseslərimizdə əksini tapmışdır. Ən azı ildə bir dəfə işçi heyətimiz icra etdiyi işləri öz sahə rəhbərliyi ilə müzakirə edir, öz icra göstəricilərini və inkişaf variantlarını nəzərdən keçirir. Biz işçi heyətimizin təhlükəsiz işləməsi, işlərini sərəməli şəkildə yerinə yetirməsi və şəxsi qabiliyyətlərini inkişaf etdirməsi üçün onların ehtiyac duyduğu təlim kurslarında iştirak

da qiymətləndiririk. Yuxarı vəzifəli işçilərin rəylərinin əldə olunması üçün sorğu anketləri və onlarla müzakirələr, rəhbər işçilərin qeyd və təkliflərinin əldə olunması üçün mexanizmlər, e-poçt və şirkətin interneti vasitəsilə həyata keçirilən araşdırmalar da daxil olmaqla rəylər, qeyd və təkliflərin toplanması üçün müxtəlif üsullardan yararlanırıq. İllik əsasda keçirilən "Əməkdaşların rəyinin öyrənilməsi üçün sorğu" işlərin gedişinə nəzarət edilməsi, meyllərin müəyyənəndirilməsi və təkmilləşdirilməsinə ehtiyac olan iş sahələri barədə qeyd və təkliflərin əldə olunması və müzakirələrin aparılması üçün əməkdaşların rəyinin öyrənilməsi məqsədilə həyata keçirilən müfəssəl bir tədqiqatdır. Dünyada BP şirkətinin fəaliyyət göstərdiyi bütün ərazilərdə bu sorğu prosesindən istifadə olunur.

Layihə	Təlim saatları
Azəri Layihəsi	375,000
BTC Azərbaycan	31,000
Şahdəniz	3,300
Təlim saatlarının cəmi	409,300

etməsinə şərait yaradırıq. Biznes Bölümündə 2003-cü ildə təmin olunmuş təlim saatlarının sayı barədə məlumatlar aşağıda göstərilir.

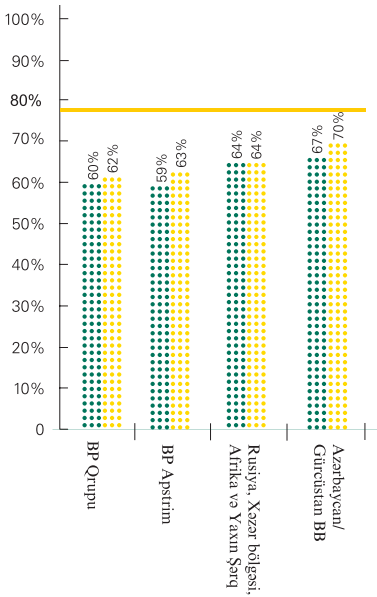
Biz həmçinin öhdəliklərimiz və məqsədlərimizə nə dərəcədə nail olduğumuzu

Məşğulluq - əməkdaşlarımız

"Əməkdaşların rəyinin öyrənilməsi üçün sorğu"

Azərbaycan Biznes Bölümü üçün 2003-cü ildə aparılmış rəy sorğusunun nəticələrinə əsasən respondentlərin 68%-i bir sıra nailiyyətləri və gələcək mürəkkəb vəzifələri qeyd edir. Sorğu anketində işçi heyətinin razılığı ilə önəmli suallara əsaslanan və mürəkkəb bir göstərici olan "Əməkdaşın razılıq göstəricisi" (ƏRG) bütövlükdə şirkətdən yüksək müqayisə əsasında götürülür, ancaq 2002-ci ilə müqayisədə bu göstərici səviyyəsinin azacıq, yəni 70%-dən 67%-ə endiyi göstərilir. BP şirkətinin sosial fəaliyyəti icra olunan işlərin xarakterinin müəyyənləşdirilməsi ilə bağlı ən yüksək qiymət almış, ancaq əməyin layiqincə qiymətləndirilməsi və əməyə görə ödənişlər ən az əlverişli qiymətlər almışdır. Fəaliyyət planı Əvvəlki illərdə olduğu kimi, aşkar edilmiş nöqsanlarla bağlı fəaliyyət əsasında işlənilib hazırlanmışdır.

Aşağıdakı sxemdə Azərbaycan Biznes Bölümünün ƏRG üzrə xalları BP Qrupunun Kəşfiyyat və Hasilat bölümünün göstəriciləri ilə müqayisədə göstərilir.

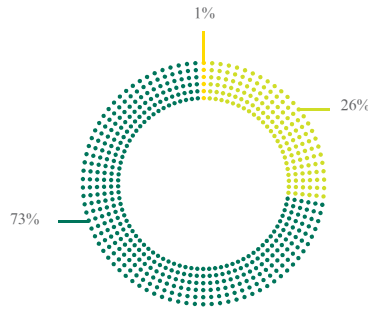
- 2003-cü il üçün ƏRG xalı
- 2002-ci il üçün ƏRG xalı
- 2003-cü il üçün Qrupda ən yaxşı (77%)

İş və müxtəliflik

BP şirkətinin korporativ məqsədi iş yerində müxtəlifliyə şərait yaratmaq, iş yerində çalışan hər bir işçinin tam potensialını realizə edə və yüksək biznes nəticələri qazana biləcəyi bir mədəniyyəti aşılamaqdan ibarətdir. BP şirkətinin fəaliyyət göstərdiyi hər yerdə olduğu kimi, Azərbaycanda da xarici işçilərin işə götürülməsi ilə yerli işçi qüvvəsinin işə götürülməsi və inkişaf etdirilməsi arasında tarazlığı təmin etməyə çalışır. Aşağıdakı sxem göstərir ki, Biznes Bölümündə 2003-cü ildə işçilərin təxminən dördü üç hissəsi Azərbaycan və ya Gürcüstan vətəndaşları olmuşdur.

Azərbaycan Biznes Bölümü: əməkdaşın milliyyəti (Avqust 2002 - Avqust 2003)

- Böyük Britaniya/ABŞ
- Azərbaycan / Gürcüstan
- Digər

Biz 2003-cü ildə işə 180 işçi götürmüşük ki, onların da 144 nəfəri Azərbaycan, 36 nəfəri isə Gürcüstan vətəndaşlarıdır. 50 azərbaycanlı və 1 gürcü əməkdaş hazırda inkişaf və təlim proqramlarının bir hissəsi olaraq Qərbi ölkələrində BP şirkətinin iş sahələrində işləyir. Azərbaycanlı və gürcü ümumi işçi heyətinin 10 faizi rəhbər vəzifələrdə çalışır. Biznes Bölümündə ümumi işçi heyətinin 20,3 faizi qadınlardır. Qadın əməkdaşların 10,2 faizi rəhbər vəzifələrdə işləyir.

2004-cü il üçün planımız təxminən 200 təzə işçi götürərək azərbaycanlı işçilərin sayının artmasına, rəhbər vəzifələrdə çalışan yerli personalın sayının çoxalmasına dəstək verməkdir. Yeni işçilər yalnız öz müsbət keyfiyyətlərinə görə işə götürülür. Biz yeni işçilərin işə götürülməsi üçün Böyük Britaniyada məzunların işə götürülməsi ilə bağlı tətbiq olunan ən səmərəli qaydalara əsaslanan çoxpilləli və mərhələli illik işəgötürmə proqramından istifadə edirik. Qiymətləndirmə mərkəzləri üçün namizədlərin son siyahısının müəyyənləşdirilməsi məqsədilə İngilis dili testləri və qabiliyyətin yoxlanılması üçün geniş çeşiddə testlərdən istifadə olunur. Bundan sonra namizədlərlə həmin mərkəzlərdə texniki qabiliyyət və davranışla bağlı müsahibələr aparılır, onlar qrup halında və fərdi şəkildə tapşırıqlar yerinə yetirirlər. Son seçim haqqında qərar namizədlərin qiymətləndirmə mərkəzlərində icra etdikləri işlərin ümumi nəticələrinə əsasən qəbul olunur.

4. BP Azərbaycan şirkəti cəmiyyətdə

4.1

XX əsrin əvvəllərindən başlayaraq dünyanın qabaqcıl neft hasil edən ölkəsinə çevrilən Azərbaycan XXI əsrin əvvəlində neft və qaz hasil edən ölkələr içərisində yenidən öncül sıralarda dayanmaq imkanına malikdir. Ölkənin təbii ehtiyatlarının maddələşməsi ilə bağlı əldə edilməsi planlaşdırılan mənfəətlər yüksək qiymətləndirilir, ancaq bu işlərin gerçəkləşməsi ilə bağlı problemlər və sözügedən mənfəətlərin bölüşdürülməsi də eyni dərəcədə mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Azərbaycan: sosial göstəricilər¹

- :: Əhalinin sayı (2004-sü ilin yanvar ayına olan göstərici) - 8,2 milyon
- :: Adambaşına düşən Ümumi Daxili Məhsul (ÜDM): 879,7 ABŞ dolları
- :: Orta ömür: 73,3 il
- :: BMT-nin İnsan İnkişaf İndeksi üzrə göstərici (2003-sü ildə): 0,767
- :: Dünya Bankının yoxsulluğun qiymətləndirilməsi ilə bağlı araşdırmaları (1997) nəticəsində ailələrin 60%-dən çoxunun standart "ərzaq sərbəti"ni təmin edə bilmədiyini aşkar edilib
- :: BMT-nin İnkişaf Proqramı (İP) hesab edir ki, ÜDM-nin 1997-si ildə yalnız 3,6 faizi təhsilə ayrılmışdır, bu isə 1993-sü ildəki göstəricinin təxminən yarısını deməkdir
- :: Transparensy International təşkilatı 2002-si il üzrə korrupsiya göstəriciləri ilə bağlı illik hesabatında 102 ölkə arasında Azərbaycanın 95-si yerdə qərar tutduğunu qeyd edir
- :: BMT-nin İP hesab edir ki, Azərbaycanda təxminən 1 milyon azərbaycanlı qaçqın və köçkün şəxs var.

1. Qeyd olunanlar istisna olmaqla bu məlumatların mənbəyi BMT-nin Azərbaycanda inkişaf haqqında 2003-sü il üçün hazırladığı hesabatındadır və bu hesabat www.un.org/undp saytında mövsuddur.

Əlaqələr:

www.un-az.org/undp
www.transparency.org

Azərbaycan iqtisadi liberallaşma, sabitlik və özəlləşmə istiqamətində bir sıra mühüm addımlar atmışdır. Xeyli müəssisənin özəlləşdirilməsi ilə yenidən qurulması, infrastruktur və maliyyə islahatları aparılmışdır. Ancaq korrupsiyanı aradan qaldırmaq, yaxşı idarəçiliyi stimullaşdırmaq və iqtisadi bazanı rəngarəng hala gətirmək üçün hüquqi və institusional qabiliyyətin inkişaf etdirilməsi kimi çoxlu problemlər hələ də qalmaqdadır. Azərbaycan siyasi baxımdan keçid dövrünə daxil olur. Elə bir dövr ki, orada fikir müxtəlifliyi, şəffaflıq və məsuliyyətin artması üçün potensial var. Bizim kimi sahibkarlar üçün mövcud gerçəkliklər olduqca mürəkkəb iş mühiti yaradır. Bu gerçəkliklər həmçinin müsbət işlərin həcmi və potensial mənfəətinə də işıq salır.

BP şirkəti neft və qaz gəlirlərinin ölkə əhalisinə mənfəətlər gətirməsi, indi və gələcəkdə biznes həyata keçirmək üçün sabit və davamlı bir mühitin yaradılmasının təmin olunmasında Azərbaycanla ümumi maraqlara malikdir. Buna görə də biz hökumət, tərəfdaşlarımız, QHT-lər, müxtəlif inkişaf bankları və digər təşkilatlarla birlikdə mövcud problemlərin əksəriyyətinin həll edilməsi üçün görülən işlərdə özümüzə düşənləri yerinə yetirmək əzmindəyik.

Bu günə qədərki söylərimiz işlərimizin şəffaflığına şərait yaratmaq, özəl müəssisələrin yaradılmasına dəstək, neft və qaz gəlirlərinin səmərəli idarə olunması üçün qabiliyyətlərin yaradılmasına yardım etməkdən ibarət olmuşdur.

Şəffaflıq:

- :: Davamlı İnkişaf haqqında hesabatların verilməsi
- :: Mətbuat nümayəndələri və rəsmi şəxslərə işlərin gedişi haqqında mütəmadi olaraq son məlumatların verilməsi
- :: Tranzit əraziyə malik ölkə hökumətləri ilə sazişlərin veb sahifəmizə daxil edilməsi
- :: Azərbaycanın HSŞT qoşulması və sürətlə inkişaf etməsi.

Qabiliyyətlərin yaradılması:

- :: Bakı şəhərindəki Biznes Mərkəzimiz yerli hüquqi və fiziki şəxslərin peşəkarlıqlarını artırmaları üçün treyninqlər təşkil edir

- :: Kiçik və Orta Müəssisələr (KOM) üçün təlim kursları və yardım təmin edir
- :: Azərbaycan Sahibkarlar Şurasının maliyyə və sərmayə qrupuna həmsədrlik edir
- :: Azərbaycan Bankının təlim mərkəzinə dəstək verir.

Gəlirlərin idarə olunması:

- :: ARDNF və İqtisadi İnkişaf Nazirliyi ilə birgə makroiqtisadi modellər üzərində işləyir
 - :: Qabiliyyətləri inkişaf etdirir
 - :: Müzakirələrə imkan yaradır.
- Biz sadələşdirilməyi şirkətin rəhbərlik etdiyi təşəbbüslər və eləcə də hasilat sənayeləri sektorunda ödənişlərlə bağlı şəffaflığa şərait yaratmaq üçün Davamlı İnkişafa həsr olunan və Dünya Zirvə Toplantısında irəli sürülən Hasilat Sənayelərində Şəffaflıq Təşəbbüsü (HSŞT) kimi iqtisadi sektorlara aid proqramlar vasitəsilə həyata keçiririk.

Yuxarıda əməliyyatlarımızın maliyyə, iqtisadi və ekoloji təsirlərini təsvir etmişik. İndi isə öz sosial fəaliyyət proqramlarımızı təsvir etmək istəyirik.

4.2

Biz qarşılıqlı fayda əldə etməyə çalışırıq

Qarşılıqlı faydalılıq prinsipi əlaqələrlə bağlı yanaşma metodumuzun əsasını təşkil edir. İşlərimiz iqtisadi mənfəətlər və imkanlar yaratmaq və müsbət təsirlərin mənbəyi olmasına inam üzərində qurulub. Biz BP qrupunun fəaliyyət göstərdiyi ölkədə açıq olmasını və həyata keçirdiyimiz işlərə görə rəhbər qrupumuzun məsuliyyət daşdığını gözəl anlarıyıq.

Əsas sərmayədar kimi bizim Azərbaycan və bölgədəki maraqlı tərəflərlə qarşılıqlı fəaliyyətimiz rəngarəng və çoxşaxəlidir. Biz hökumət, çoxsaylı dövlət qurumları, media nümayəndələri, yerli və beynəlxalq QHT-lər, kreditorlar və layihə sponsorları da daxil olmaqla müxtəlif təyinatlı təşkilatlar, icmalar və könüllü qruplar, yerli mülki təşkilatlar, icma rəhbərləri və digərləri ilə planlı şəkildə işləyirik.

Maraqlı tərəflərlə iş:

Ətraf mühitə və sosial sahəyə təsirin qiymətləndirilməsi

Bu hesabatda qeyd olunan əsas layihələrlə bağlı həyata keçirdiyimiz Ətraf mühit və sosial sahəyə təsirin qiymətləndirilməsinə (ƏMSSTQ) dair sənədlərdə maraqlı tərəflərlə məsləhətləşmə aparmaq üçün gördüyümüz işlər təsvir olunur, o cümlədən əməliyyatlarımızın təsirləri təhlil edilir.

ƏMSSTQ sənədlərində layihə obyektləri və sahələri, layihələrin dizaynı, tikintisi və istismarı ilə bağlı mövcud ekoloji və sosial vəziyyətlər, ətraf mühit və əhaliyə hər hansı potensial mənfə təsirlərin qarşısının alınması, onların azaldılması və yüngülləşdirilməsi üçün görüləcək tədbirlər təsvir olunur. Dünya Bankı və digər beynəlxalq maliyyə qurumlarının təlimatlarına, eləcə də milli ekoloji qanunvericiliyin tələblərinə uyğun olan bu işlərə yerli podratçıların dəstək verdiyi beynəlxalq məsləhətçilər rəhbərlik edirlər.

Azərbaycanda (o cümlədən Gürcüstan və Türkiyədə) özəl sektorun inkişafı ilə bağlı həyata keçirilən bu ilk layihələrlə bağlı kompleks ƏMSSTQ işləri həyata keçirilmişdir. Azərbaycanda həyata keçirilmiş ƏMSSTQ işləri 2001-2002-ci illər ərzində tamamlanmışdır.

Bu əlaqələr problemlər də yarada bilər. Xüsusən də, biz BTC boru kəməri layihəsinin ekoloji və sosial təsirləri ilə bağlı bir sıra beynəlxalq QHT-lərin sistemli müqaviməti ilə üzləşmişik və mətbuatda onların bu müqaviməti haqqında geniş məlumatlar verilmişdir. Bu sırada BTC boru kəmərinin tikintisi üçün təxminən 6,000 hektar torpaq sahəsinin əldə olunması prosesinin bir hissəsi olaraq razılaşdırılmış təxminən 22,000 torpaq ayırma müqavilələri ilə bağlı hər gün üzləşdiyimiz problemləri qeyd etmək lazım gəlir. Bütün bu qarşılıqlı fəaliyyətlər zamanı şəffaflığın gücləndirilməsi üçün geniş məsləhətləşmələr aparılmasına və dialoq qurulmasına səy göstərilmişdir. Biz hər zaman dəyərli təsirə malik dəstəyin tərəfdaşı olduğumuz icmaların ehtiyaclarını ödəməsini qarşımıza məqsəd qoyuruq. Məqsədimiz icma ilə hansısa birgə işi gerçəkləşdirməkdir. Buna dəstək vermək üçün də icmalara layihələrini və önəmli ehtiyaclarını müəyyənləşdirmək üçün imkan yaradır, bu sırada QHT-ləri və digərlərini təşəbbüslərini və təkliflərini təqdim etməyə dəvət edirik. Biz bütün təşəbbüslərimizi açıq və şəffaf şəkildə işləyib hazırladığımızı inanırıq.

2003 və 2004-cü ilin birinci yarısı:

:: Tərəfdaşlarımızla birgə "Regional icmal" sənədini dərc edərək Xəzərdəki neft və qaz layihələrimizin iqtisadi, sosial və ekoloji xülasəsinə təmin etmişik. Bu icmal 18 ay ərzində həyata keçirilmiş məsləhətləşmələr, qiymətləndirmə işləri, tədqiqat və təhlillər toplusunu əhatə edir. Layihələrin müzakirəsinə təxminən 100 təşkilat və mütəxəssis, ölkə və bölgə cəlb olunmuşdur ki, bu da məsələlərə yüksək yanaşmadan xəbər verir

:: Xəzərdə İşlənmələr üzrə Məşvərət Şurasının (XİMŞ) iki hesabatı çap olunmuşdur. Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyədə BTC boru kəmərinin və əlaqədar işlərin mümkün təsirləri haqqında obyektiv məsləhətlər vermək üçün BP şirkətinin yaratdığı XİMŞ davamlı inkişaf, iqtisadi, sosial və ekoloji təsirlər və tənzimləyici hüquqi rejim kimi sahələrə dair təxminən 100 tövsiyə vermişdir. Biz hazırda bu tövsiyələri həyata keçiririk

:: Azərbaycanda həyata keçirdiyimiz işlərin faydalarını müəyyənləşdirmək üçün pilot tədqiqat aparmışıq. İşlərimizin gələcəkdə təsiri haqqında hesabatların verilməsi

məqsədlə bu tədqiqatda maraqlı tərəflərin müəyyənləşdirilməsi və onları narahat edən məsələlərin xəritələşdirilməsi əhatə olunmuşdur.

Əlaqələr:

www.caspiandevlopmentandexport.com

Təhlükəsizlik və insan haqları

Layihələrin hər birində təhlükəsizlik tədbirləri nəzərdə tutulmuşdur. Biz həmçinin işçi heyətimizə ölkə üçün təhlükəsizlik məsələləri ilə bağlı seçiyəvi təlimatlar verilməsini də təmin etmişik. Təlimatda şəxsi təhlükəsizlik, səfərlərlə bağlı əsas prinsiplər və məlumatların təhlükəsizliyi kimi məsələlər yer alır. Biz 2003-cü ilin iyul ayında Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə arasında Şərqi-Qərbi enerji dəhlizinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi haqqında üçtərəfli Protokolun imzalanmasına imkan yaratmışıq. Protokolda regional hökumətlər və təhlükəsizlik təşkilatlarının boru kəməri infrastrukturunun təhlükəsizliyini təmin edən zaman fundamental insan haqlarının qorunması sahəsində öhdəlikləri öz əksini tapmışdır.

Biz həmçinin əmək hüquqları, eləcə də fundamental insan haqları ilə bağlı öhdəlikləri ehtiva edən beynəlxalq aləmdə qəbul olunmuş geniş diapazonlu insan haqları prinsiplərinə də hörmət etmək əzmindəyik. İnsan əməyi ilə bağlı öhdəliklərimizə diskriminasiyaya yol verilməməsi, toplaşma azadlığı, sağlam və təhlükəsiz iş şəraitinin yaradılması, məcburi əmək və ya uşaq əməyindən istifadə olunmaması kimi məsələlər daxildir. Biz fikir azadlığı və fikirlərin sərbəst şəkildə ifadə olunması, azlıqlar və etnik qrupların hüquqlarına hörmət edilməsi prinsiplərinə də sadıq.

BTC: maraqlı tərəflərin işə cəlb olunmasına çoxtərəfli yanaşma metodu

BTC layihəsinə tətbiq olunan monitoring, təminat və nəzarət maraqlı tərəflərin işə cəlb olunmasına çoxtərəfli yanaşma metodumuzun gözəl bir nümunəsidir. Layihə idarəetmə qrupları və podratçılar da daxil olmaqla bir sıra beynəlxalq maraqlı tərəflər boru kəmərinin tikintisi və gələcək istismarına yönəlik öhdəliklərdən əminlik ifadə edirlər. Kənar maraqlı tərəflərlə iş isə əlavə kömək və nəzarəti təmin edir.

Hər bir ölkədə dövlət orqanlarının həyata keçirdiyi nəzarətə əlavə olaraq QHT-lər də Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyədə layihənin monitoringi işlərinə cəlb olunurlar. Özümüzün təhlükəsizliklə bağlı apardığımız monitoringlərdə əsas diqqət boru kəmərinin təhlükəsizliyi ilə bağlı transmilli məsələlər üzərində cəmləşir. Layihə kreditörları Ətraf mühit və sosial sahəyə təsirin qiymətləndirilməsi sənədlərində nəzərdə tutulmuş çoxlu öhdəliklər də daxil olmaqla işlərimizin sosial təsirlərini diqqətlə nəzərdən keçirirlər. Biz bundan əlavə, kənar müstəqil müşahidələrin aparılması və layihənin həyata keçirilməsi ilə bağlı qeyd və təkliflərin verilməsi üçün Xəzərdə İşlənmələr üzrə Məşvərət Şurasını (XİMŞ) təsis etmişik. Bu müfəssəl qurumun bir sıra

məqsədləri var. Qurum BP şirkəti daxilində və maraqlı tərəflərdə layihənin ƏMSSTQ prosesində götürülmüş bütün öhdəliklərin həyata keçirilməsi və işlərin ciddi standartlara uyğun olmasına əminlik yaradır. Qurum layihənin keyfiyyət və səmərəliliyinin inkişaf etdirilməsi ilə yanaşı vətəndaş cəmiyyətinin və dövlət orqanlarının qabiliyyətinin inkişafında katalizator rolunda fəaliyyətini də təmin edir.

"BMK monitoringin və şəffaflığın yüksək səviyyədə olduğuna inanır. Ayrıca, BTC üçün kənar müstəqil monitoringi həyata keçirən və məlumatları istimaiyyətə açıqlayan təşkilatın yoxladığı daxili monitoringin düzgün balansını təmin edir. Bu layihə sponsorlarının və kreditörların diqqətlərini layihələrin həyata keçirilməsi ilə bağlı problemlərə və nəticələrə yönəldəcəyinə də dəlalət edir".

Rəşad Kaldani: Dünya Bankı Qrupunun Neft-Qaz Hasilatı və Kimyəvi Maddələr Departamentinin direktoru; BMK direktorlar şurası tərəfindən BTC -yə sərmayə qoyulmasının təsdiqi - Noyabr 2003-cü il

Hesabatda yerli iqtisadiyyatın inkişafını stimullaşdıran sosial və ictimai proqramlar da daxil olmaqla sosial işlərimizin ölçüsü təsvir olunur.

Təcrübəmiz əsasında vurğulaya bilərik ki, əməkdaşlıq şəraitində işləmək davamlılığın daha uğurlu təmin edilməsi üçün ən səmərəli yollardan biridir. Sosial və ictimai proqramlarla bağlı strategiyamız digər şəxslərin bir-birlərinə qarşılıqlı dəstəklərinin stimullaşdırılmasına əsaslanır. Strategiyaya əsasən, proqramların həyata keçirilməsi üçün icmalar öz aralarında, həmçinin yerli və beynəlxalq QHT-lərlə əməkdaşlıqda çalışaraq ehtiyaclarını müəyyənləşdirirlər. Tərəfdaşlarımızla tələb olunan işin yerinə yetirilməsi üçün ən gözəl mütəxəssislərlə birgə işləməyimiz sosial və ictimai proqramlarla bağlı səmərəli xərclərin təmin edilməsi şərtindən irəli gəlir. Sosial və ictimai proqramlarımız həyata keçirilən müddət ərzində biz öz vəsaitlərimizdən ağılla istifadə etməyi, sosial kapital yaratmağı və davamlı kömək göstərməyi qarşımıza məqsəd qoymuşuq. BP şirkəti əməliyyatçı olaraq layihə işləri həyata keçirilən ərazilərin yaxınlığında yaşayan əhali üçün maksimum fayda və mənfəətlər əldə etmək məqsədilə layihələrin sosial və ictimai proqramlarını koordinasiya edir. Bununla belə, hər bir layihə özünün müvafiq proqramlarının müfəssəl şəkildə hazırlanmasına və icrasına görə məsuliyyət daşıyır.

Sosial və ictimai proqramlar

Sosial və ictimai proqramlarımızda əsas diqqət üç mövzu üzərində cəmləşmişdir:

- :: İctimai sərmayə: buraya yerli icmalara kömək göstərmək və onları səfərbər etmək üçün nəzərdə tutulan genişmiqyaslı ictimai layihələrə dəstək verilməsi daxildir. Bu layihələrdə gəlir yaradılması, iqtisadi imkanların inkişaf etdirilməsi, səhiyyə və sanitariya xidmətinin təkmilləşdirilməsi, sosial infrastrukturun bərpası, torpaq və kənd təsərrüfatı işlərinin inkişaf etdirilməsi sahəsində təşəbbüslər əhatə olunur
 - :: Özəl sahibkarlıq: buraya KOM-lərin inkişafına, yerli sahibkarlıq fəaliyyətinin yaradılmasına dəstək verilməsi, biznes təhsili və treyninqlərin təmin olunması məsələləri daxildir
 - :: Yaxşı idarəetmə: institutların yaradılması və idarəçilik qabiliyyətlərinin təkmilləşdirilməsi yolu ilə vətəndaş cəmiyyətinin inkişafının istiqamətləndirilməsi məqsədi daşıyır. Şəffaflığın və yüksək etik davranış standartlarının stimullaşdırılması mühüm məsələlərdir.
- Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyədə sosial və ictimai proqramlarımızla bağlı ümumi xərclərimiz 2002-2003-cü illər üzrə aşağıdakı kimi göstərilir.

Sosial/ictimai sərmayə \$ milyon, ümumi xərs	2002	2003
Azərbaycan	0.6	2.71
Gürcüstan	0.07	3.13
Türkiyə	-	0.82
Cəmi	0.67	6.66

idi. BP qrupu Dağlıq Qarabağ münaqişəsi nəticəsində qaçqına çevrilmiş insanların məskunlaşdığı yerli icmalarda insanların maksimum sayda işə cəlb olunması üçün öhdəlik götürmüşdür. Biz əsas podratçı Tekfen/Azfen şirkəti ilə sıx təmasda işləyərək yerli işçi qüvvəsinin hazırlanması üçün proqressiv və səmərəli bir təlim və işə götürmə proqramı işləyib hazırlamışıq. Nəticələr elə olmuşdur ki, qaçqınların yaşadığı icmalardan olan ailələr təlim kurslarını müvəffəqiyyətlə başa vurmuşlar.

Yerli işçi qüvvəsinin 45%-dən çoxu yerli ərazidə yaşayır.

Təlim prosesinə kömək etmək üçün STGL ərazisində İnsan İnkişaf Mərkəzi (İİM) yaradılmışdır. İİM qaynaq işləri və kompüterlə iş sahəsində zəruri təcrübənin əldə olunması üçün pulsuz təlim kursları və ingilis dili dərslərinin keçilməsini təmin edir. Əsas məqsəd layihənin tamamlanması üçün tələb olunan beynəlxalq standartlara uyğun yerli işçilər hazırlamaq, bu sırada onlara təkcə BP şirkətinin gələcək əməliyyatlarına yox, həm də digər sənayelərə şamil oluna biləcək uzunmüddətli qabiliyyət və bacarıqlar aşılamaqdır. Buna görə də layihə tamamlandıqdan sonra yerli işçilər əldə etdikləri bilik və bacarıqlarını digər istehsal sahələrində davam etdirə bilərlər. Gəlir gətirməyə hədəflənmiş layihə davamlı inkişaf üçün zəmin yaradır.

Gəlir yaradan layihə davamlı inkişaf üçün zəmin yaradır

Biz yerli "Həyat" QHT ilə birgə Bakı şəhərinin yaxınlığında məskunlaşmış məcburi köçkünlər üçün istixana və tikiş sexi kimi kiçik müəssisələrlə bağlı layihə həyata keçirmişik.

Xırdalanda yaşayan məcburi köçkünlərin iştirakı ilə üç istixana tikilib istismara verilərək xeyli iş yeri açılmış, bununla da köçkünlər kənar dəstəyə ehtiyac duymadan həyat şəraitlərini yüksəltmək üçün gərəkli iş yerlərinə sahib olmuşlar. Yetiştirilən tərəvəz yerli bazarlara aparılır və məhsulların satışından əldə olunan gəlir icmanın ehtiyaclarının ödənməsi və icma tərəfindən müəyyənləşdirilən digər işlərə dəstək verilməsi üçün sərf ediləcəkdir.

Hazırkı tikiş sexində yüksək keyfiyyətli dəri məhsullar hazırlanır.

Sexdə çalışan qadınlara geniş təlim kursları keçirilmiş və onlar yüksək keyfiyyətli məhsul

istehsal edirlər. Sexdə hazırlanan malların satışından əldə olunan gəlirlə iş icmanın ehtiyaclarının ödənilməsinə kömək edəcək əlavə fondlar yaradılacaq. Bu layihələrə cəlb olunmuş insanlara təlim kursları keçilmiş və BP şirkətinin texniki təhlükəsizlik və iş standartları haqqında məlumat verilmişdir.

Yerli icmanın üzvü olan 174 nəfərdən çox məcburi köçkün layihədən bəhrələnmək imkanı qazanacaqlar.

Sitalçay qəsəbəsinə su çəkilməsi

Təxminən 250 ailənin və Qubadlı rayonundan olan 40 məcburi köçkün ailəsinin məskunlaşdığı Sitalçay qəsəbəsi Şimal İxras Boru Kəmərinin yaxınlığında yerləşir. Bu ərazidə yaşayan əhali uzun illər ərzində su təchizatı ilə bağlı problemdən əziyyət çəkmişdir. Belə ki, əhali həmin illərin yaz və yay mövsümlərində su üzünə həsrət qalmışdır. Sosial sərmayə proqramımız vasitəsilə kəndə su çatdıracaq iki boru kəmərinin tikintisi layihəsinə dəstək vermişik. BP şirkətinin siyasətinə uyğun olaraq boru kəmərinin tikintisində mümkün qədər çox yerli işçi qüvvəsindən istifadə olunmuş və işlər başlanmazdan öncə yerli işçilərə əməyin təhlükəsizliyi üzrə təlim kursu keçilmişdir. Layihə yerli "Ümid" QHT tərəfindən həyata keçirilmişdir.

BP-"Ümid" əlaqələrinin yaranması və inkişaf dinamikası

"İcma layihələrimiz seriyasından ilk birgə layihəmizi həyata keçirməyə başladığımız 2002-ci ildən BP şirkəti ilə işləyirik. BP şirkəti və tərəfdaşlarının maliyyə dəstəyi və yerli ismaların köməyi ilə biz Dəvəçi rayonunun Daşlyataq kəndində ibtidai məktəb binasının tikintisinə və Ağalığ kənd məktəbinin damının təmirinə kömək etmişik. Bu təşəbbüslərə əsaslanaraq Azərbaycanın şimal rayonlarında icmaların səfərbər olunması, icma fəaliyyət qruplarının yaradılması və təlim keçməsi və mikro-infrastruktur layihələrinin həyata keçirilməsi də daxil olmaqla davamlı icmalar yaratmaq üçün layihələr həyata keçirməyə başlamışıq. Biz əldə etdiyimiz nailiyyətlərlə fəxr edirik və inanırıq ki, BP şirkəti ilə əməkdaşlıq şəraitində yerinə yetirdiyimiz iş bizə, şirkətə, ən başlıcası isə kömək etmək istədiyimiz icmalara faydalar gətirmişdir."

İsrail İskəndərov, "Ümid" QHT

İctimai sərmayə proqramımız (İSP) xərclər baxımından ümumi sosial sərmayələr üzrə büdcəmizin ən böyük hissəsidir. Bu məqsəd üçün nəzərdə tutulmuş fondlar həyata keçirdiyimiz əməliyyatların təsirinə məruz qalan əhali, icmalar və ərazilər arasında bilavasitə icma səviyyəsində görülən işlərə dəstək verir. Bu icmalar və ərazilər əsasən boru kəməri marşrutu boyunca Qaradağ rayonunda Səngəçal terminalı ətrafında və Bakı şəhərinin yaxınlığındakı sahələrdə yerləşir. İSP-nin məqsədi icmaların sosial-iqtisadi vəziyyətini yaxşılaşdıran layihələrin müəyyənləşdirilməsi, tərtib olunması və həyata keçirilməsində icmalara kömək etməkdir. Bu proqram ikili məqsəd daşıyır: tez təsir göstərən layihələr formasında dərhal ilkin nəzərəçarpan nəticələri təmin etmək və bunları uzunmüddətli öz-özünü dəstəkləyən layihələrə çevirmək.

Aşağıdakı misallar ötən il Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyədə dəstək verdiyimiz İSP layihələrinin müxtəlif növlərinin mahiyyətinə varmağa kömək edir.

STGP-nin İnsan İnkişafı Forumu

Səngəçal Terminalının Genişləndirilməsi Proqramı (XTGP) texniki işlər sahəsində beynəlxalq səviyyəli xeyli təcrübəli işçi qüvvəsi tələb edirdi. Ancaq zəruri qabiliyyət və bacarığa malik yerli insanların sayı məhdud

Gürcüstan üçün İSP

Gürcüstanda bizim İSP iki sahəyə bölünür ki, tərəfdaşların bir icra konsorsiumu hər bir sahədəki layihələrin idarə olunmasına görə məsuliyyət daşıyır. Bu konsorsiumlara Gürcüstanın qərbində CARE International, şərqində isə Mercy Corp təşkilatları rəhbərlik edir. Bu təşkilatlar Constanta Foundation, Curatio International Foundation və Elkana kimi müxtəlif yerli QHT-lər ilə sıx əməkdaşlıq şəraitində işləyirlər. BTC/CQBK marşrutu boyunca 77 icmanın kreditlərlə təmin olunması, ilk tibbi yardım, kənd təsərrüfatı, texniki yardım və infrastrukturun bərpası kimi işlərlə əlaqədar kömək göstərilmişdir.

Qars əyaləti (Türkiyə) üçün İSP

Surkalın həyata keçirdiyi bu proqramın məqsədi gəlirləri artırmaq və maldarlıq, səhiyyə xidməti, otlaq və yem bitkiləri, içməli su və kanalizasiya layihələrinin stimullaşdırılmasına dəstək verməklə ən çox ehtiyac içərisində yaşayan qruplara lazımı imkanlar yaratmaqdır. Layihə Səlim və Sarıqamış rayonlarında 20 kəndi əhatə edir. Layihədə həmçinin rəhbərlər üçün təşkilati idarəçilik qabiliyyətinin artırılması üzrə təlim kurslarının təşkili də nəzərdə tutulmuşdur.

Naqəbi kəndinin sakini və dörd uşaq anası Manana Qiqani öz işini yeddi il öncə itirmişdi. Onun mühasib işlədiyi ferma sadəcə olaraq müflisləşmiş və bağlanmışdı....

Məhrumiyyətlər başlanmışdı... Əlil ərinin bir neçə ayda bir dəfə aldığı pensiya çörək puluna da çatmırdı...

Onların mal-qarası vardı və evdə hazırladıqları pendir yeganə yaşayış mənbəyi idi... Həftədə 5 kq pendirin satılması nəticəsində qazanılan pulla ailəni ərzaqla təmin etmək doğrudan da çox çətin idi... Çətinliklə dolanırdılar və elə bu vaxt deyəcənlər bəxtləri üzlərinə güldü... Onlar BTC və CQ boru kəməri dəhlizindən iki kilometrlik radiusda yerləşən Naqəbi kəndinin sakinləri olduqları üçün özlərini sadəcə xoşbəxt hiss etdilər, çünki boru kəmərinin operatoru olan BP şirkəti həmin kənddə İctimai Sərmayə Proqramı həyata keçirməyə başlamışdı. Manana Qiqaninin pendir tisarəti biznesini inkişaf etdirmək üçün kredit almaq məqsədilə "Constanta" təşkilatına ərizə ilə müraciət olundu. Ondən başqa daha 3 nəfərdən ibarət qrup 800 GEL (Təqribən 380 ABŞ dolları) aldı. Qrup üzvləri ümumilikdə 2004-cü ilin iyun ayında 3900 GEL aldılar. Manana Qiqaninin biznesi uğur qazandı. İndi o, həmkəndlilərindən pendir alır və hər gün Rustavi bazarında 15-20 kq pendir satır.

4.5

Birbaşa iş imkanlarının yaradılması, yerli mal və xidmətlərin tədarükü, bununla da yerli iqtisadiyyatın inkişafı istiqamətində Azərbaycandakı işlərimiz davam edir. Biz tərəfdaşlarımızla birgə 2002-ci ilin may ayında Bakı şəhərində Biznes Mərkəzi açmışıq. Mərkəzin məqsədi Azərbaycana məxsus və Azərbaycanda yerləşən şirkətlərin neft-qaz sənayesinə dəstək vermələrini təmin etməkdir. Mərkəz aşağıda qeyd olunan işlər vasitəsilə bu şirkətlərin bizneslərini inkişaf etdirmələrinə kömək edir:

- :: Yerli təshizat mənbəyinin yaradılması
- :: Beynəlxalq standartların tətbiqinə imkan yaradılması
- :: Yerli sahibkarlar üçün imkanların artırılması
Mərkəz bir sıra xidmət və bacarıqları təmin edir:
- :: Neft sənayesi, SƏTƏM, etik davranış və texniki standartlar barədə informasiya xidmətləri
- :: Tədarük prosesləri və standartları haqqında informasiya xidmətləri
- :: Mövcud təshizatçılar və onların qabiliyyətləri haqqında informasiya və məsləhət xidmətləri
- :: Xarici sərmayədarlara Azərbaycanda biznes həyata keçirməyin müxtəlif aspektləri və sərmayə yatırmaq imkanları haqqında məlumat xidmətləri
- :: Azərbaycan KOM-lərinə tender öncəsi dəstək və hamilik xidmətləri
- :: Enerji sektorunda cari və gələcək təchizat imkanları haqqında informasiya xidmətləri
- :: Bütün zəruri İT avadanlıqları, rabitə və reproqrafiya infrastrukturunu ilə təchiz olunmuş seminar, təlim və iclas otaqları
- :: Təchizatçılar üçün SƏTƏM, neft şirkətləri ilə biznes həyata keçirmək və ümumi biznes ticarəti üzrə təlim xidmətləri.
Biznes Mərkəzi haqqında daha ətraflı məlumatı www.esbaku.som. saytından əldə etmək olar.

Şəffaflıq

Sosial faydalara imkan yaratmaqla biz kənar maraqlı tərəflərlə işlərimizdə açıq və şəffaf olmuşuq. Xüsusən də, BTC boru kəməri ilə bağlı yerli icmalarla məsləhətləşmələrin səviyyəsi layihəsinə qeyd etmək lazım gəlir. Biz bütün müvafiq sənədləri ictimaiyyətin tanış olması üçün lazımı ünvanlara təqdim etmişik və bu işi davam etdiririk. "Regional İcmal" sənədində layihələrin təsirinin geniş təhlilini vermişik. BP.com veb saytına daxil edilmiş Xəzər bölgəsi üzrə hesabatda məsələlərin əlavə xülasəsi verilir.

Biz həmçinin hökumətlə kommersiya əlaqələrimizi müəyyənləşdirən əsas sənədləri - Tranzit əraziyə malik ölkə hökuməti ilə sazişləri, Hasilatın pay bölgüsü sazişlərini və Hökumətlərarası sazişləri - ictimaiyyətə təqdim etmişik. Bu sənədlərin hamısı ilə caspiandevlopmentandexport veb saytında tanış olmaq olar. Biz həm də Dövlət Neft Fondunun işlərinin mümkün qədər çox şəffaf olmasının təmin edilməsi məqsədilə Azərbaycan hökuməti ilə açıq şəkildə işləyirik.

Əlaqələr:

www.caspiandevlopmentandexport.com
www.bp.com/location-reports

Kütləvi informasiya vasitələri ilə iş

Biz yerli və beynəlxalq kütləvi informasiya vasitələri ilə açıq olmağa çalışırıq. Biznes Bölümümüzün rəhbəri Azərbaycanın mətbuat nümayəndələrinə mütəmadi olaraq bizneslə bağlı işlərin gedişi haqqında son məlumatları çatdırır.

Biz Azərbaycanda milli mətbuat nümayəndələrinə Qərbin biznes təcrübəsini başa düşməyə kömək etmişik. Kütləvi informasiya vasitələrinin vətəndaş cəmiyyətinin daha çox nəzərəcarpan bir komponentinə çevrilməsinə dəstək vermək və kömək etmək üçün KİV nümayəndələri üçün təlim kursları və seminarlar təşkil etmişik. British Council təşkilatı ilə birgə ildə təxminən 30 jurnalistin ingilis dilini öyrənməsinə kömək etmiş və media nümayəndələri üçün biznes seminarları keçirmişik. BP şirkətinin müvafiq ekspertinin keçirdiyi bu seminarlarda müzakirə üçün neft-qaz sənayesinə aid mövzular jurnalistlərin özləri tərəfindən seçilir.

QHT-lərin bilik-bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi

Azərbaycanda yerli QHT-lərin fəaliyyəti sürətlə inkişaf edir. Bununla belə, QHT-lərin fəaliyyət göstərdiyi hüquqi və institusional çərçivə hələ yetərinə inkişaf etməyib. Nəticədə bu sektor külli miqdarda kiçik, təcrübəsiz və qeydiyyatdan keçməmiş təşkilatların mövcud olması ilə xarakterizə

olunur. Konstruktiv iş prinsipimizi (fəlsəfəmizi) nəzərə alaraq QHT-lərlə əməkdaşlıq şəraitində sosial və ekoloji təşəbbüslərin həyata keçirilməsi üçün bu sektorda bacarıq və təcrübə formalaşdırmaqla maraqlarımıza uyğundur. Buna görə də biz QHT sektorunda bacarıq və təcrübənin formalaşdırılması üçün Avrasiya Fondu və Transparensy International təşkilatı tərəfindən idarə olunan bir sıra layihələrə sponsorluq etmişik. Biz həmçinin digər şirkətlər, donör və QHT-lərlə birgə milli QHT-lər üçün ingilis dili tədris kurslarına dəstək vermişik.

Əlaqələr:

www.curasia.org
www.transparency.org

Etik davranışa şərait yaradılması

BP Qrupunun siyasətində müəyyən çərçivə təmin olunur və biz məhz buna uyğun olaraq biznesimizi ləyaqətlə həyata keçirməyi, fəaliyyət göstərdiyimiz yerlərdə müxtəlif mədəniyyətlərə, fərdlərin ləyaqət və hüquqlarına hörmət etməyi qarşımıza məqsəd qoyuruq.

Siyasetimizdə, fəaliyyətimizdə və digərləri ilə işlərimizdə aşağıdakılara riayət edilməsi yer alır:

- :: Qanunun aliliyinə hörmət etmək
- :: Yalnız yerinə yetirə biləcəyimiz məsələləri vəd etmək, yalnız icra edəcəyimizi planlaşdırdığımız öhdəlikləri özümüzə götürmək, bilərəkdən başqalarını çaşdırmaq, korrupsiyada və ya yolverilməz biznes işlərində iştirak etməmək və onlarla barışmamaq
- :: Öhdəliklərimizi yerinə yetirmək, əməkdaşlara gördüyü işlərə uyğun ödəniş vermək, zor tətbiq etməkdən çəkinmək və heç vaxt heç kəsə qəsdən ziyan vurmamaq
- :: Vədicə ilə hərəkət etmək, şirkətin əmlakından yalnız şirkətin biznesinin inkişafı üçün istifadə etmək və şirkətdə öz vəzifəsindən sui-istifadə yolu ilə qazanc əldə etməyə çalışmamaq.

Bakı şəhərində 1992-ci ildə ilk ofisimizi açdıqdan bəri biznesimizi davamlı şəkildə yüksək etik standartlara uyğun həyata keçirməyə çalışmışıq. Transparensy International kimi müstəqil şərhçi təşkilatlar bizim həyata keçirərkən Azərbaycanda risklər və problemlər yaradan yüksək səviyyədə korrupsiyanın hökm sürdüyünü bildirmişlər. Öz təcrübəmizə və risklərin qiymətləndirilməsi ilə bağlı apardığımız işlərə əsasən biz saxtakarlıqla bağlı və etik risklərin baş verə biləcəyi sahələri müəyyənləşdirmişik. Bunlar əsasən müqavilələr və təchizatçıların seçilməsi, müqavilələrin idarə olunması (kiçik və iri miqyaslı müqavilələr üçün təchizat prosesi müddətində), işgötürmə prosedurları və digər

inzibati prosesləri əhatə edə bilər.

Biz əməkdaşlarımızı etik məsələlərlə bağlı fəal surətdə maarifləndiririk. İşçilərimizin bu məsələlər haqqında rəhbərliklə açıq danışmasına şərait yaradırıq və 2003-cü ildə etik məsələlərə həsr olunmuş 28 tədbir keçirmişik.

Bu tədbirlərdə 460 əməkdaşımız iştirak etmişdir. Tədbirlər çərçivəsində biz maraqların toqquşması, saxtakarlıq, informasiya brokerliyi, hədiyyələr və ziyafətlər kimi məsələləri əhatə etmiş və etik problemlərin həlli ilə bağlı tövsiyələr vermişik. Biz 2003-cü ildə Biznes Bölümünün bütün sahələrində etik problemlərlə mübarizə aparmaq üçün ilk şəbəkələr yaratmışıq. Şəbəkələrin məqsədi etik məsələlərlə bağlı məsləhətlər almaq üçün əlaqə saxlanılmasına ehtiyac duyulan əsas məntəqələr qismində fəaliyyət göstərməkdir. Etik davranışla bağlı narahatlıq doğuran potensial məsələləri müəyyənləşdirmək və məqsədemüvafiq hallarda onların həll edilməsi üçün tədbirlər görmək məqsədilə BP Qrupunun illik etik davranışın sertifikatlaşdırılması prosesindən istifadə etmişik. Biz 2003-cü ildə saxtakarlıq və təhlükəsizliklə əhatə olunan daxili təhqiqatların aparılması üçün siyasət və prosedurlarımızı çap etmişik. Bizim hədiyyələr və ziyafətlərlə bağlı siyasətimiz var və 2003-cü ildə bununla bağlı jurnal tərtib edib qeydiyyatlar aparmışdıq. 2003-cü ildə əməkdaşların rəyinin öyrənilməsi üçün aparılmış sorğunun nəticələri göstərmişdir ki, sorğu aparılmış şəxslərin 91 faizi etik mülahizələrin BP şirkətində qərarların qəbul edilməsinə təsir göstərdiyinə inanır.

Biznes Mərkəzinin etik davranışa şərait yaradılması ilə biznes etikası üzrə təlim kursları keçirməsi fəaliyyətinin bir hissəsidir.

BP qrupunun əməliyyatlarına uyğun olaraq işçi heyətimizin və tərəfdaşlarımızın istifadəsi üçün gündə 24 saat ərzində fəaliyyət göstərən müstəqil və anonim telefon və e-poçt xətti ("Açıq söhbət" adlanan) var. Bu xətt BP şirkətinin əməliyyatları və ya iş qaydaları ilə bağlı narahatlıq doğuran hər hansı məsələnin öyrənilməsinə imkan yaradır. Daxili nəzarət və təminat sistemimizin bir hissəsi olaraq etik qaydalara uyğunluq haqqında illik hesabatlar Biznes Bölümümüzün rəhbərliyi tərəfindən BP Qrupunda sənədləşdirilir.

2003-cü ildə etik davranışın sertifikatlaşdırılması prosesi nəticəsində etik davranışla bağlı narahatlıq doğuran 60 potensial məsələ qaldırılmışdır. Bu məsələlər müvafiq qruplar vasitəsilə və ya daxili auditin köməyi ilə araşdırılmışdır. Aparılmış araşdırmadan sonra BP şirkətinin bir əməkdaşı və bir podratçısı ilə bağlanmış müqaviləyə xitam verilmişdir.

5. Hesabat haqqında təminat

BP şirkəti tərəfindən yazılıb

BP Qrupunun auditoru Ernst & Young şirkəti Azərbaycan üzrə Davamlı İnkişaf haqqında hesabatı təsdiq etmişdir. Onların gəldiyi nəticə aşağıda göstərilir. Hesabatın təsdiq edilməsində əsas diqqət - müstəqil üçüncü bir tərəfin oxucuda əminlik yaratması məqsədilə mətndə BP şirkətinin davamlılığı ilə əlaqədar irəli sürülmüş etirafların yoxlanılmasına yönəldilib. Eyni zamanda mətnin yoxlanılması və ona olan iradların göstərilməsi prosesi də şirkətdə layihənin bütövlüyü barədə əminlik yaradır.

BP şirkəti hazırda özlərinin davamlı inkişaf haqqında hesabatlarını hazırlamağı planlaşdıran ölkələr üçün təlimatlar işləyib hazırlamaqdadır. Bu təlimatlar ayrı-ayrı ölkələrin hesabatlarının quruluşu və əsas məzmununa ardıcıl yanaşma metodumuza nail olmaqla yanaşı, həmin hesabatların müstəqil şəkildə nəzərdən keçirilməsinə də zəmanət verəcək. Bizim Azərbaycan üzrə Davamlı İnkişaf haqqında hesabatımız ölkə səviyyəsində inkişaf edən yanaşma metodumuz istiqamətində atılmış birinci addım olaraq qeyd edilmişdir. Londonda fəaliyyət göstərən Ernst & Young şirkətindən xahiş etmişdik ki, işlərinin çoxunu Azərbaycandakı ofisə göndərsin. Bu da ölkədə bizim gələcəyə ötürmək niyyətində olduğumuz fundamental təcrübə mübadiləsinə gercəkləşdirmək və əlaqələr qurmaq istəyimizin təsdiqidir.

Bölgə daxilində daha geniş əlaqə sxeminin bir hissəsini təşkil edən Azərbaycan üzrə Davamlı İnkişaf haqqında hesabat kəşfiyyat və hasilat işləri ilə məhdudlaşır. BP şirkəti Xəzər bölgəsində götürdüyü öhdəliklər çərçivəsində icra etdiyi işlər və nail olduğu irəliləyişlər barəsində hər ay orta hesabla bir müfəssəl hesabat çap edir. Daha ətraflı məlumat almaq üçün www.saspianddevelopmentandexport.com saytına istinad etməyiniz xahiş olunur. BTC boru kəməri ilə bağlı müfəssəl məlumatlarla www.bp.com/environmentandsociety veb saytımızda da tanış ola bilərsiniz.

Biz əminliklə bağlı yanaşma tərzimizi təkmilləşdirmək və onu AA 1000 Əminlik Standartına uyğunlaşdırmaq məqsədilə böyük iş görmüşük. Bu hesabatın təsdiq edilməsi Ernst & Young şirkəti tərəfindən BP-nin Davamlı İnkişaf haqqında hesabatı ilə bağlı əminliyin təmin olunması üçün gördüyü işlərin bir hissəsini təşkil edir. Əminlik yaratma prosesi 10 mühüm addımdan ibarətdir. Bu sıraya rəhbərliklə müsahibələr, daxili təminat sənədlərinin yoxlanılması, kənar media mənbələrinin və SƏTƏM ilə sosial göstəricilərin nəzərdən keçirilməsi, mətnin təsdiq edilməsi və sahələrə səfərlər daxildir. 2005-ci il ərzində ölkə səviyyəsində əminliyə yanaşma metodumuzu işləyib hazırlamaqda davam edəcəyik.

Azərbaycan üçün ölkə hesabatı - oktyabr 2004-cü il BP şirkətinin rəhbərliyi üçün əminlik hesabatı

Biz hazırda BP şirkətinin 2004-cü il üçün Davamlı İnkişaf haqqında hesabatı ilə bağlı əminlik yaratma işimizi yerinə yetiririk. BP-nin Davamlı İnkişaf haqqında hesabatı 2004-cü ildə hazır olduqdan sonra nəticələrimiz 2005-ci ilin martında ərəşəyə gələcək. Əvvəlki əminlik haqqında hesabatlarımızla www.bp.com saytında tanış olmaq mümkündür.

BP şirkətinin rəhbərliyi işimizin bir hissəsi olaraq bizdən Azərbaycan üzrə Davamlı İnkişaf haqqında hesabatı diqqətlə nəzərdən keçirməyi xahiş etmişdir.

BP Azərbaycan şirkətinin 2003-cü il üçün Davamlı İnkişaf haqqında hesabatı (Hesabat) BP-nin məlumatların şirkət daxilində toplanması və təqdim olunmasına görə məsuliyyət daşıyan rəhbərliyi tərəfindən hazırlanmışdır. BP rəhbərliyinin göstərişlərinə uyğun olaraq, nəticə çıxarmaq məqsədilə, aşağıda qeyd edildiyi kimi, Hesabatı diqqətlə nəzərdən keçirmişik.

Biz tərəfimizdən əminlik işlərinin icra olunmasında yalnız BP şirkətinin rəhbərliyi qarşısında razılaşdırılmış səlahiyyətlər dairəsində məsuliyyət daşıyırdıq. Buna görə də biz hər hansı digər bir məqsəd üçün və hər hansı digər şəxs və ya təşkilat qarşısında üzərimizə məsuliyyət götürmürük. Hər hansı belə üçüncü tərəfdə Hesabatla bağlı inam yaranması bütövlükdə onun öz riski hesabına olur.

Nəticə çıxarmaq üçün nə etmişik?

Hesabatda təsvir olunduğu kimi işimiz BP şirkətinin davamlılıqla bağlı icra etdiyi işlərlə əlaqədar məlumatların qiymətləndirilməsi və onların izah edilməsi ilə məhdudlaşır. Məlumatlar və izahatlar BP şirkətinin Azərbaycanın paytaxtı Bakı şəhərində və Böyük Britaniyanın London şəhərində fəaliyyət göstərən rəhbərliyi ilə aparılmış müsahibələr vasitəsilə toplanmışdır.

Bizim yoxlamada məhdudiyyətlər

İşimizdə əsas məhdudiyyətlər aşağıdakılardır:

- Biz hesabatın mühüm məsələləri əhatə edib-etmədiyini yoxlamamışıq
- Biz icra olunmuş işləri yoxlamaq üçün sahələrə səfərlər etməmişik
- Biz maraqlı tərəflərin işlərə cəlb olunduğunu yoxlamamış və ya bu halı müşahidə etməmişik
- Biz Hesabata daxil edilmiş göstəricilərin işlənilməsi və ya onların dəqiqliyini yoxlamamışıq.

BP şirkəti hazırda ölkə üzrə Davamlı İnkişaf haqqında hesabatların yaradılması və müstəqil şəkildə nəzərdən keçirilməsi üçün rəsmi təlimatlar işləyib hazırlamaqdadır. Biz anlayırıq ki, təlimatlar ölkə üzrə hesabatlarla bağlı gələcək müstəqil əminlik yaratma işinin həcmiini genişləndirəcək.

Bizim nəticə

Aparduğumuz nəzərdən keçirmə əsasında və gördüyümüz işlərlə bağlı olan səlahiyyət dairəsində Hesabat üzrə aşağıdakı nəticəni təqdim edirik. Çıxardığımız nəticə yoxlamamızdakı məhdudiyyətləri əhatə edən yuxarıdakı "Biz nəticə çıxarmaq üçün nə etmişik" adlı bölmə ilə əlaqələndirilərək oxunmalıdır.

Gördüyümüz iş vasitəsilə əldə olunmuş dəlillər Hesabatda davamlılıq göstəriciləri haqqında etiraflara dəstək verir. Dəlillər təqdim oluna bilmədiyi və ya verilmiş bəyanatlar mövcud dəlillərə uyğun olmadığı hallarda mətnə BP şirkəti tərəfindən düzəlişlər edilmişdir.

Müstəqilliyimiz

Əminlik yaratma qrupumuzun tərkibinə global ətraf mühit və davamlılıq şəbəkəmizin əməkdaşları cəlb olunmuşlar. Bu qrup Böyük Britaniyadakı bir sıra beynəlxalq müəssisələrimizin və BP-nin sənaye biliyinə malik global audit qrupunun bu məsələ ilə əlaqədar həyata keçirdiyi eyni işləri icra edir. BP-nin auditoru olaraq Ernst & Young şirkətindən İngiltərə və Uelsdəki İctimai Mühəsiblər İnstitutunun (İUİMİ) Peşəkar Etika haqqında Təlimatında nəzərdə tutulmuş müstəqillik tələblərinə riayət etməsi tələb olunur. Ernst & Young şirkətinin İUİMİ-nun tələblərini əhatə edən müstəqillik strategiyası şirkətə, partnyorlara və peşəkar işçi heyətinə şamil olunur. Bu strategiyaya uyğun olaraq, müştərilərimizdə müstəqilliyə ziyan vuran və ya ziyan vurması hesab edilə bilən hər hansı maliyyə maraqlarımızın olması qadağan edilir. Hər il partnyorlardan və işçi heyətindən şirkətin siyasət və strategiyasına riayət edəcəklərini təsdiq etmək tələb olunur.

Biz BP şirkətinə hər il müstəqilliyimizə və ya obyektivliyimizə xələl gətirə biləcək hadisələrin, o cümlədən qadağan olunmuş xidmətlərin yer alıb-almaması haqqında sənədləri təqdim edirik. Keçən il bu qəbildən olan heç bir hadisə və ya xidmət qeydə alınmamışdır.

Ernst & Young şirkəti

London

Oktyabr 2004-cü il

6. Sözlük və əlavə məlumat

Sözlük

AÇG	Azəri-Cıraq-Güneşli dəniz neft yatağı
ABƏŞ	Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkəti AÇG yatağını işləyən tərəfdaş
BFP	Biomüxtəliflik üzrə Fəaliyyət Planı
BTC	Bakı-Tbilisi-Ceyhan boru kəməri layihəsi
XİMŞ	Xəzərdə İşlənmələr üzrə Məşvərət Şurası
CO2	Karbon qazı
BM	Biznes Mərkəzi (Bakı)
HSŞT	Hasilat Sənayələrinin Şəffaflıq Təşəbbüsü
İNL	İlkin Neft Layihəsi
ƏMSSSTQ	Ətraf Mühit və Sosial Sahəyə Təsirin Qiymətləndirilməsi
ÜDM	Ümumi Daxili Məhsul
İQ	İstixana Qazı
ÜMM	Ümumi Milli Məhsul
TƏMÖHS	Tranzit əraziyə Malik Ölkə Hökuməti ilə Saziş
SƏTTƏM	Sağlamlıq, əməyin Təhlükəsizliyi, Təhlükəsizlik və ətraf Mühitin Mühafizəsi
MK	Məcburi Kəçkün
BMK	Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası
HS	Hökumətlərarası Saziş
BVF	Beynəlxalq Valyuta Fondu
BTMC	Beynəlxalq Təbii Mühafizə Cəmiyyəti - Dünya konservasiya ittifaqı kimi məlum olan
ETSN	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi (Azərbaycan)
QHT	Qeyri-Hökumət Təşkilatı
ŞİBK	Şimal İxrac Boru Kəməri
QSƏQM	Qeyri-Su əsaslı Qazma Məhlulları
İƏİT	İqtisadi əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı
NDHRT	Neft Dağılmalarına qarşı Hazırlıq üzrə Regional Təşəbbüs
NDCTP	Neft Dağılmalarına qarşı Cavab Tədbirləri Planı
IMMAP	İstimaıyyətlə Məsələhləşmə və Məlumatların Açıqlanması Planı
HPBS	Hasilatın Pay Bölgüsü Sazişi
SƏQM	Sintetik əsaslı Qazma Məhlulları
CQBK	Cənubi Qafqaz Boru Kəməri (qaz)
STQ	Sosial Təsirin Qiymətləndirilməsi
KOM	Kiçik və Orta Müəssisələr
ARDNŞ	Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
ARDNF	Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu
TMTEBB	Təbii Mühafizə və Təbii Ehtiyatlar üzrə Beynəlxalq Birlik
BMT	Birləşmiş Millətlər Təşkilatı
BMTIP	Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İnkişaf Proqramı
SƏQM	Su əsaslı Qazma Məhlulları
QİBK	Qərb İxrac Boru Kəməri

Vahidlər

\$	ABŞ dolları
b/g	barrel/gün
Mt	milyon ton
Mtne	milyon ton neft ekvivalenti
Tkf	trilyon kub fut
Mstbg	milyon standart barrel/gündə
Kte	kiloton ekvivalenti

Daha ətraflı məlumat üçün

Hesabat mətninin hər yerində qeyd olunduğu kimi, Azərbaycan və Xəzər bölgəsindəki işlərimiz haqqında digər məlumatları aşağıdakı mənbələrdən əldə etmək olar:

www.caspiandevlopmentandexport.com

Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyədə həyata keçirilmiş Ətraf mühit və sosial sahəyə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında sənədlərin bir çox dillərdə tərcüməsi və layihələri tənzimləyən hüquqi sənədlər (HPBS-lər və TƏMÖHS-lər) daxil edilən sayt. Bu sayt mütəmadi olaraq təzələnilir və orada qeyd və təkliflər forması var.

www.ecbaku.com: Bakı şəhərində yerləşən Azərbaycan Biznes Mərkəzinin göstərdiyi xidmətlər və gördüyü işlər haqqında məlumatlar üçün

telefon: +(994 12) 4979624

www.bp.com: BP Qrupu, o sümledən qrupun davamlı inkişaf üzrə hesabatı haqqında məlumat

www.caspsea.com: Xəzərdə İşlənmələr üzrə Məşvərət Şurasının rolu və işi haqqında məlumatlar və istinad üçün XİMŞ üzvlərinin tərcümeyi-halları və şurasının bu günə qədərki işi haqqında informasiyalar təmin olunur.

www.globalreporting.org

Global Reporting Initiative (GRI): GRI və 2002-ci il üçün davamlılıq haqqında hesabat prinsipləri haqqında məlumatlar verilir.

www.iusun.org: Hökumətlər, QHT-lər, elmi dairələr, cəmiyyət və yerli icmalar arasında körpü salmağa çalışan Dünya Konservasiya İttifaqının işi haqqında məlumatlar verilir.

www.transparency.org: Korrupsiya ilə mübarizə aparın və vətəndaş cəmiyyətini, biznesi və hökumətləri qlobal koalisiya formasında bir araya gətirməyə çalışan beynəlxalq qeyri-hökumət təşkilatı olan Transparensy International haqqında məlumatlar verilir.

Hasilat Sənayələrinin Şəffaflıq Təşəbbüsü (HSŞT): Hasilat sənayeləri sektorunda şəffaflığın olmaması ilə bağlı problemi həll etmək üçün irəli sürülmüş təşəbbüs. HSŞT haqqında məlumatı www.dfid.gov.uk saytıdan əldə etmək olar.

www.eurasia.org: Demokratik və sərbəst bazar institutları yaratmaq üçün keçmiş Sovet İttifaqı ölkələrinə kömək edən Avrasiya Fondunun saytı.

İƏİT-in çoxmillətli müəssisələr üçün təlimatı (www.oecd.org): Bu saytda iş və sənaye münasibətləri, insan haqları, ətraf mühit, məlumatların açıqlanması, rəqabət, vergi tutma, elm və texnologiya da daxil olmaqla müxtəlif sahələrdə biznesin məsuliyyətli şəkildə həyata keçirilməsi üçün könüllü prinsiplər və standartlar verilir.

www.iso.org: Beynəlxalq Standartlar Təşkilatının işi, o sümledən İSO 14001 standartı və ətraf mühitin idarə olunması standartı haqqında məlumatları bu saytdan əldə etmək olar.

Nəşrlər

- :: Bölgə icmalı: Cənubi Xəzər neft-qaz layihələrinin iqtisadi, sosial və ekoloji baxımdan xülasəsi (Fevral 2003-cü il)
- :: "İki dəniz arasında": BTC layihəsi geniş anlamda təsvir olunur
- :: "Təhlükəsiz, sakit və nəzərə çarpmayan": texniki və mühəndis problemlərinin xülasəsi verilir
- :: "Yeni təməlin atılması": BTC-nin əhali və ismalarla bağlılığı izah edilir
- :: Çoxmillətli müəssisələr üçün təlimat (İƏİT)
- :: BP Eksplöreyşn (Kaspian Si) Ltd. 2002-ci il üçün ekoloji hesabat (BP Azərbaycan şirkətindən əldə etmək olar)
- :: BTC Layihəsi. Ekoloji və sosial məsələlər haqqında rüblük hesabat (Tikinti mərhələsi) 2004-cü ilin I rübü
- :: "Boru kəmərləri və insanlar." Bakı-Tbilisi-Ceyhan və Cənubi Qafqaz boru kəmərləri.

7. Qeyd və təkliflər

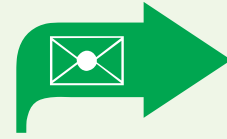
Bu hesabatla bağlı qeyd və təkliflərin təqdim olunmasını alqışlayırıq. Qeyd və təkliflər blankından istifadə etməyinizi və onu aşağıdakı ünvana göndərməyinizi xahiş edirik.

Vaxt sərf edib öz qeyd və təkliflərinizi bizə göndərdiyiniz üçün sizə təşəkkür edirik.

Azərbaycan

Davamlı inkişaf üzrə direktor Martin Maylz və ya Əlaqələr üzrə menecer Tamam Bayatlı, BP Azərbaycan Biznes Bölümü, Villa Petrolea, Neftçilər Prospekti 2 (Bayıl), Bakı, Azərbaycan.

Qeyd və təkliflər blankı

Adı:

Ünvan:

Təşkilat:

E-poçt / əlaqə saxlamaq üçün təfərrüatlar:

Tarix:

Qeyd və təkliflər:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Əgər gələcək hesabatlarla bağlı poçt siyahımıza daxil olmaq istəyirsinizsə, bu kvadrata işarə qoymanızı xahiş edirik.

This report was made up into pages and printed by 'Flexible Solutions' (www.fsc.az)